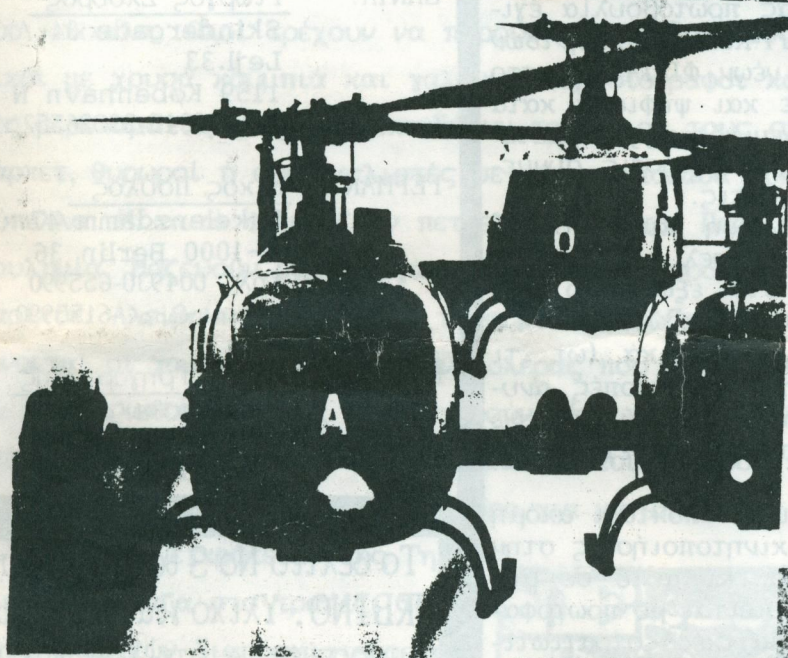

Δελτίο

No 2

ΤΗΣ
ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΝΑΝΤΙΑ
ΣΤΗΝ
ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ
ΘΗΤΕΙΑ

Βερολίνο,
Απρίλης '91

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Με αρκετούς μήνες καθυστέρηση καταφέραμε να βγάλουμε το Δελτίο Νο 2. Λόγος γι' αυτή την καθυστέρηση ήταν η έλλειψη υλικού. Εδώ θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι το δελτίο της Πανευρωπαϊκής Γραμματείας δεν μπορεί να είναι δουλειά μόνο αυτών που ανέλαβαν να το φτιάχνουν. Ικανοποιητική είναι η συνεργασία στο δελτίο Νο 2 με άρθρα από Φρανκφούρτη, Κοπενχάγη, Πάρμα, Ουρμπίνο, και Αθήνα, κι ελπίζουμε να αναπτυχθεί περισσότερο στο επόμενο δελτίο, που ανέλαβε να βγάλει η ομάδα του Ουρμπίνο. Η επικοινωνία μεταξύ μας και η ανταλλαγή απόψεων είναι ο στόχος των δελτίων μας.

Η κλιμάκωση της κρίσης και ο πόλεμος του Κόλπου μας απασχόλησε έντονα τους τελευταίους 10 μήνες. Η Επιτροπή για το στρατό Βερολίνου έγραψε 3 προκηρύξεις-ενημερωτικά δελτία για την κρίση του Κόλπου και προσπάθησε να θέσει το πρόβλημα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του Ελληνισμού του Βερολίνου. Με δική μας πρωτοβουλία έγιναν ενημερωτικές συζητήσεις στο ΣΠΙΤΙ-Κέντρο Ελληνίδων και των οικογενειών τους, στο στέκι νέων ΦΙΛΙΑ και στο Σύλλογο Επιστημόνων, ο οποίος έβγαλε και ψήφισμα κατά της αποστολής του "Αήμιος" και της γενικότερης συμμετοχής της χώρας μας στον πόλεμο. Στις συζητήσεις συμμετείχε η επιτροπή μας ενεργά με 4 εισηγήσεις.

Τον τελευταίο καιρό παρατηρείται έντονη κινητικότητα μέσα στο κίνημα για το στρατό (βλέπε σελ. 19), καθώς και στους ανυπότακτους που ζούν στο εξωτερικό. Το Υπουργείο Αμυνας πανικοβλημένο τρέχει να εκδώσει τα νέα μέτρα (βλέπε σελ. 15) για να "λύσει" οριστικά (ω!...τι ειρωνία!) τη μεγάλη κοινωνική "μάστιγα". Επιτροπές ανυποτάκτων ξεφύτρωσαν στην Ελβετία και στο Αμβούργο, ενώ η ομάδα του Μονάχου εργάζεται με επίπονη συνέχεια για το θέμα του διαβατηρίου.

Ο αγώνας κατά των βάσεων δε φαίνεται ν' αποκτάει ακόμη κάποια μαζικότητα. Πέρα από κάποιες κινητοποιήσεις στην Κρήτη δε μάθαμε αν έγινε τίποτ' άλλο. Κι αυτό σε μια περίοδο που ολόκληρη η χώρα χρησιμοποιείται με πρωτοφανή αυθάδεια από τις κάθε λογής "συμμαχικές" στρατιωτικές δυνάμεις και με σκανδαλώδη ενοχή της κυβέρνησης. Οι βάσεις Ελληνικού και Νέας Μάκρης κάθε άλλο παρά καταργούνται, ενώ στην Ανδραβίδα οι Αμερικάνοι χτίζουν εγκαταστάσεις. Ακόμη δεν καταφέραμε να ενημερωθούμε σχετικά με το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος. Θα σας παρακαλούσαμε να μας κάνετε προσίτες όλες τις πληροφορίες που τυχόν έχετε.

Βερολίνο, 15. Απριλίου 1991

Μέλη της
ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ
ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΘΗΤΕΙΑ

ΙΤΑΛΙΑ: Βασίλης Αποστολάκης
Ca'Marino 41
Torre-Urbino(PS)
61029 - Italia

ΑΓΓΛΙΑ: Βασίλης Βάσιλας
9B Burtonstreet
London WCH9 AQ
τηλ. 004471-3830745

ΕΛΒΕΤΙΑ: Κώστας Καρασσούλας
Wydäckerring 93
8047 Zürich-Schweiz
τηλ. 00411-4615474

ΔΑΝΙΑ: Γιώργος Σκούρος
Skindergade 34 /
Lejl.33
1159 København N
τηλ. 0045-33326552

ΓΕΡΜΑΝΙΑ: Νίκος Πούλος
Erkelenzdam 47
W-1000 Berlin 36
τηλ. 004930-655990
από φθινόπωρο: -6155990

ΕΛΛΑΔΑ: Πάνος Γρηγοριάδης
Ιπποκράτους 93
10680-Αθήνα
τηλ. 00301-3609766

Το δελτίο Νο 3 θα εκδοθεί στο
URBINO. Υλικό για δημοσίευση
μπορείτε να στείλετε στον
ΒΑΣΙΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ

Θα εκδοθεί σύντομα
επιθεώρηση της Επιτροπής για
το στρατό Βερολίνου με θέμα:
ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Πόλεμος του Κόλπου	σελ. 3
Διαβατήρια	σελ. 6
Για τις καταλήψεις των μαθητών	σελ. 7
Αρνηση στράτευσης και ελληνικό ποινικό δίκαιο	σελ. 8
War Resisters' International	σελ. 13
Οι νέες ρυθμίσεις για τους ανυπότακτους	σελ. 15
Μερικές σχέψεις για το κίνημα στρατού	σελ. 17
Βάσεις	σελ. 19
Ειδήσεις στα ψιλά	σελ. 19

του Διονύση Κλαδά (Βερολίνο)

Ordo pueuo seclorum

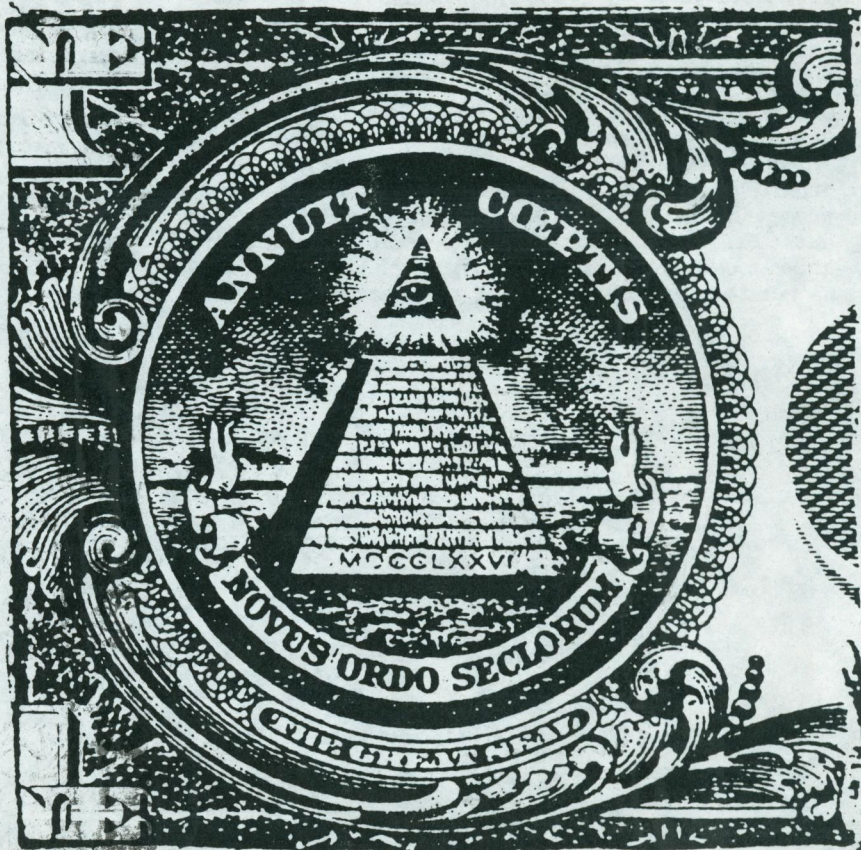
Στην πύλη της τελικής ευθείας, που καταλήγει στο βάραθρο, τοποθέτησε το ανθρωπάκι μέτριας ευφυίας με το πιο στραβό στόμα που διέθεσε ποτέ αρχηγός κράτους, μία επιγραφή: "ΝΕΑ ΤΑΞΙΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ".

Δίπλα της το σήμα κατατεθέν: Μια νεκροκεφαλή και

δύο κόκκαλα. Ολοι τρέχουν να πάρουν το μερίδιό τους: Αρχηγοί κρατών, ένδοξοι στρατιωτικοί με χρυσά κουμπιά και γαλόνια, δημοσιογράφοι καλαμαράδες, ακόμη και μικροταμιευτές μεροκαματιάρηδες που επενδύουν τα όνειρά τους στις βιτρίνες των κομματικών σούπερ-μάρκετ, θυρωροί ή συνδικαλιστές σε κάποια μονάδα πολεμικής βιομηχανίας. Κρατούν χρυσά κύπελλα. Μ' αυτά φτιαρίζουν πετρέλαιο από τον Περσικό Κόλπο και το πίνουν με μοναδική βουλημία. Μαζεύουν ραδιενεργά κομμάτια από πυραύλους Κρουζ, για να τα φτιάξουνε σκουλαρίκια. Αλείβουν το πρόσωπό τους με κατάλοιπα χημικού πολέμου. Ιδιαίτερα περιζήτητες γίνονται οι γομώσεις των βομβών χολέρας που δεν έχουν εκραγεί. Αυτές όμως απαγορεύεται να καταναλωθούν αμέσως. Θα φαγωθούν μόνο κατά το τελετουργικό της προϋπάντησης του μεγάλου αρχηγού με το στραβό στόμα και του χοντρού που έχει πετάξει πλέον τη στολή του στρατηγού κι έχει φορέσει σκάφανδρο για να μπορεί να πλατσουρίζει μέσα στο αίμα.

Γι' αυτή την εγκράτειά της η κινούμενη μάζα στο τραπέζι των μεταπολεμικών διαπραγματεύσεων αποζημιώνεται δεόντως. Της επιτρέπεται να φάει τα πτώματα. Με αλλαλαγμούς χαράς όλοι ρίχνονται στο μεγάλο φαγοπότι. Γίνονται τσόμπις. Σενάριο επισημονικής φαντασίας;

Ποια άλλα μπορεί να είναι τελικά τα αποτελέσματα αυτού του πολέμου, τα συστατικά αυτής της "νέας τάξης πραγμάτων", πέρα από τα εκατομμύρια των θυμάτων, την απροσμέτρητη οικολογική καταστροφή και την ένταση του ολοκληρωτισμού σε ευρεία κλίμακα;

ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

"ΕΦΙΔΙΑΤΕΣ ΕΝΟΣ ΑΝΥΠΟΤΑΧΤΟΥ"

του Ζήση Μπάσδου (Φρανκφούρτη)

Οι ανυπότακτοι είναι παράξενοι άνθρωποι. Αλλιώς δεν εξηγούνται οι εφιάλτες που έχω τώρα τελευταία. Όλα άρχισαν από τότε που ο πρόεδρος ή δικτάτορας (διαλέγετε και παίρνετε) μπήκε στο μικρό κι ανυπεράσπιστο φέουδο ονόματι Κουβέιτ. Τότε και η Ελλάδα έστειλε διακόσια άτομα να απελευθερώσουν το οικόπεδο των εμίρηδων, μήπως και κάνουν οι άνθρωποι χαμμιά επένδυση και σε μας. Πληροφορίες, ότι τους Έλληνες ναύτες είδε ο Σαντάμ Χουσεΐν και τράπηκε σε φυγή δεν επιβεβαιώθηκαν ακόμα. Εγώ όμως ειλικρινά ντρέπομαι, που όλοι εμείς οι φυγόπονοι κατά Δροσογιάννη και απάτριδες ανυπότακτοι μένουμε και μένουμε στο εξωτερικό και δεν σπεύσαμε αμέσως να καταταγούμε στον ελληνικό στρατό, έτσι που να είχε και η χώρα μας μια αξιόλογη εκπροσώπηση στον Κόλπο, μήπως και επενδύσουν οι Κουβετιανοί τίποτα ψιχουλά και σε μας. Και όχι ν' αναγκάζομαστε τώρα να θγάζουμε καπέλλο για να μας δώσουν κανένα δάνειο. Ενώ ο μάγκας ο Μουμπάρακ, στέλνοντας 35000 άτομα εισέπραξε 12 δις δολάρια. Αν είχαν καταταγεί, ας πούμε 10000 ανυπότακτοι και πήγαιναν στον Κόλπο, θα είχε λύσει και η χώρα μας το οικονομικό της πρόβλημα για έναν τουλάχιστο χρόνο. Τέτοια κατάντια! Καλά μας έλεγε ο Δροσογιάννης φυγόπουρους. Μόνο τον εαυτό μας σκεφτόμαστε.

Εδώ ίσως μερικοί ισχυρισθούν, ότι η Ελλάδα έχει αρκετό στρατό και γιατί να πάνε στον Κόλπο ανυπότακτοι. Αλλά ο ελληνικός στρατός έχει και άλλα πράγματα να κάνει. Ιδίως από τότε που μειώθηκε η στρατιωτική θητεία, δεν προλαβαίνει ούτε τους αλβανούς εισβολείς ν' αποκρούσει. Κάτι ύποπτοι τύποι που ισχυρίζονται ότι η απέλαση των Αλβανών είναι παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι σίγουρα τίποτα απάτριδες αναρχοαυτόνομοι. Αντε ν' αφήσουμε όλους αυτούς να καταλάβουν την πατρίδα μας. Και μετά ν' ακολουθήσουν κι άλλοι πειρασμένοι από την εχθρική Βουλγαρία.

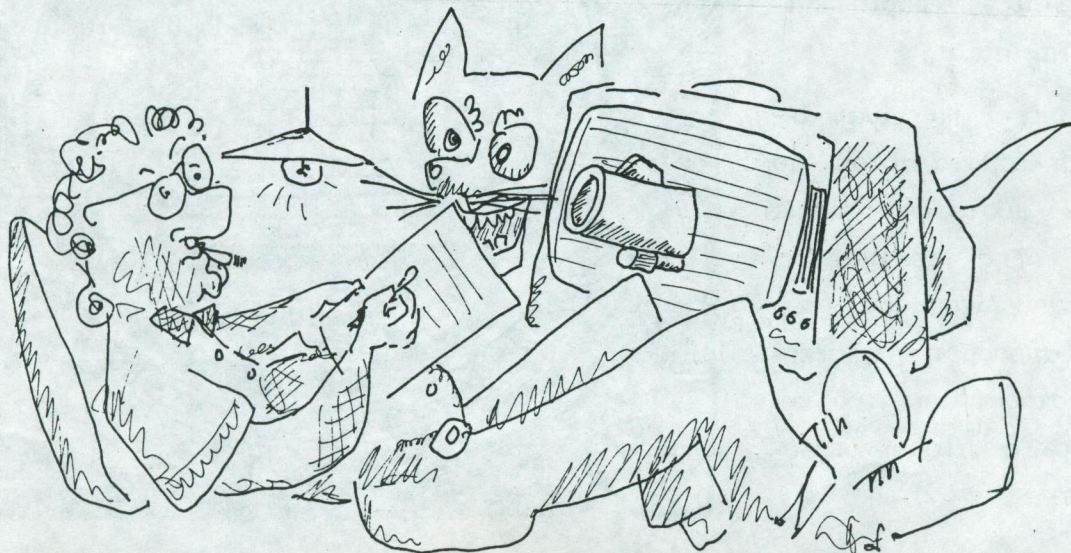
Όλο τέτοια πράγματα βλέπω στον ύπνο μου. Και δεν δικαιολογώ τον εαυτό μου για την ανυποταξία. Τι ειρηνιστής και κολοκύθια. Η χώρα μας χρειάζεται το στρατό της. Πρώτη φορά τέτοια κατάντια. Να μην έχουμε στρατό να στείλουμε στο Κουβέιτ, να το απελευθερώσουμε από τον βάρβαρο εισβολέα και να το αποδώσουμε στο νόμιμο ιδιοκτήτη του. (Εδώ θα έπρεπε κανονικά να σκεφτόμαί, να εγκαταστήσουμε τη νό-

μιμη κυβέρνησή του, αλλά μην ξεχνάμε, ότι όλη την ώρα διηγούμαι ένα όνειρο). Εμείς που στείλαμε στρατό να απελευθερώσουμε από τους κομμουνιστές μέχρι και τη μακρινή Κορέα! Και τότε το κάναμε τζάμπα, τώρα θα παίρναμε και λεφτά.

Εδώ παρεμβάλλεται κάπου-κάπου ο δεύτερος εαυτός μου και μου λέει: Δολοφόνει! Ήθελες να βομβαρδίσεις ανυπεράσπιστους αμάχους; Ούτε ο Σαντάμ Χουσεΐν να ήσουν. Ήθελες να συμμαχίσεις με τους εισβολείς του Λιβάνου, της Κύπρου, της Γρενάδας, του Παναμά, με αυτούς που βομβάρδισαν τον Καντάφι χωρίς λόγο; Ήθελες να συμμαχίσεις μ' όλους αυτούς που πουλάνε όπλα σε τριτοκοσμικούς δικτάτορες, αρκεί να έχουν χρήματα να πληρώσουν; Μ' όλους αυτούς που εξόπλισαν τον πρώην πρόεδρο και νυν δικτάτορα Σαντάμ; Με αυτούς, που ο τέως πρόεδρος Ρήγκαν χαρακτήριζε τρομοκράτες; Με αυτούς που απελευθέρωσαν την Κορέα για να εγκαταστήσουν μετά στρατιωτική δικτατορία;

Εδώ ξανάρθε ο άλλος μου εαυτός, αυτός που ισχυρίζεται, ότι όταν ο Σαντάμ εξοπλίστηκε ήταν ένας ευνοήλπητος πρόεδρος. Δικτάτορας έγινε μετά την εισβολή στο Κουβέιτ. Αυτό δεν το καταλαβαίνω καλά, αλλά έτσι είναι τα όνειρα. Και οι τρομοκράτες κατά Ρήγκαν (εννοώ τους γείτονες του Ιράκ) είναι σήμερα ευνοήλπητοι πρόεδροι. Όσο για τους Παλαιστίνιους; Εί αυτοί τους συμπαθούν οι ανυπότακτοι σαν ομοιοπαθείς. Όπως οι Παλαιστίνιοι της λωρίδας της Γάζας δεν παίρνουν διαβατήριο, έτσι και οι ανυπότακτοι. Όσον αφορά τους βομβαρδισμούς των αμάχων του Ιράκ, ήταν αναγκαίοι. Θα βομβάρδιζε η Αμερική, ένα δημοκρατικό έθνος, τους ανθρώπους χωρίς λόγο; Εδώ ο πρόεδρος Μπους απείλησε τον δικτάτορα Σαντάμ και μόνο με τη σκέψη, ότι αυτός ο αδιάτακτος θ' αρχίσει να χρησιμοποιεί χημικά όπλα ενάντια στον ίδιο του το λαό, για να μπορέσει να κρατηθεί κι άλλο στην εξουσία. Και όλα αυτά που λέγονται, ότι το πρόβλημα των Αμερικανών είναι ότι δεν θα έχουν την επόμενη μέρα τι να βομβαρδίσουν, αν ο Σαντάμ ξεκάψει όλους επέζησαν από τους βομβαρδισμούς τους δικούς τους και των συνεταίρων τους, είναι κακόβουλες διαδόσεις, που δεν έχουν χαμμιά σχέση με την πραγματικότητα.

Καθήκον της πολιτισμένης κοινωνίας είναι να υπερασπίσει όλα τα δημοκρατικά κράτη από τους βαρβάρους (μη γελάτε! όπως όλα τα πράγματα, έτσι και η δημοκρατία είναι κάτι σχετικό). Κάθε λαός έχει το δικαίωμα να καθορίσει μόνος του την τύχη του. Και να έχει το βασίλειό, τον εμίρη, τον φεουδάρχη, το σέλιχη, που ο ίδιος ψήφισε. Αυτό το τελευταίο δεν το κατάλαβα καλά. Μπερδεύτηκα μάλιστα τόσο πολύ, που ξύπνησα.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

"... Και τώρα τι θα κάνουμε χωρίς Βαρβάρους;
Οι άνθρωποι αυτοί ήτο μια κάποια λύσις".

των Γιώργου Σκούρου και Σπύρου Διβάρη (Κοπεγχάγη)

Ήταν καλοκαιράκι. Στην Κοπεγχάγη ο κόσμος λιαζόταν στα πάρκα, οι εφημερίδες αναμασούσαν τις ειδήσεις για την οικονομική ύφεση, τις εξελίξεις στη Σοβιετική Ένωση και την Ιντιφάντα και οι ουρές στα ταξιδιωτικά γραφεία συνεχίζονταν. Ήταν μια μέρα όπως όλες βυθισμένη στην ανία της συνήθειας και στη συνήθεια της ανίας.

Πολλές χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά οι στρατιώτες του Ιράκ καταλάμβαναν το Κουβέιτ. Η Κοπεγχάγη το αντιμετώπιζε με σχετική αδιαφορία. Οι κρατήσεις θέσεων προς Τυνησία δεν μειώθηκαν. Ωποιοι Αμερικάνοι εφεύραν τη "νέα τάξη πραγμάτων". Και η ανία έδωσε τη θέση της σ' ένα παιχνιδι-δι-δίλημμα: πόλεμος ή όχι;

Να το πούμε και πάλι: το δίλημμα δεν ήταν πόλεμος ή ειρήνη. Το δίλημμα ήταν πόλεμος ή όχι. Η ειρήνη ως έννοια που σημαίνει την δημιουργική συνύπαρξη των εθνών, είναι εδώ και καιρό έξω από το παιχνίδι στην Μέση Ανατολή και όχι μόνο εκεί. Να πούμε και το άλλο: είμαστε ενάντια στην επίλυση των διεθνών διαφορών με πόλεμο. Θα ήταν όμως υποκρισία, την στιγμή που όλοι μας είτε με την υποστήριξη μας είτε μέσα από τον τρόπο της ζωής μας, υποθάλαψαμε τα αίτια που δημιούργησαν αυτή την κρίση, να μη δεχόμαστε να γευτούμε τους ίσως και δηλητηριώδεις καρπούς της.

Το δυτικό ειρηνιστικό κίνημα ακόμη υπερδεδεμένο από την αλλαγή σκηηνικού στην Ευρώπη ξέθαψε βιαστικά τα συνθήματα που θύμιζαν Βιετνάμ, εξοπλίστηκε με τον αντιαμερικανισμό του και βγήκε στους δρόμους. Χωρίς όμως να πείθει. Το όχι στον πόλεμο ακούστηκε περισσότερο σαν το άλλοθι των ενοχών του για την αδράνειά του και την αφομοίωσή του από την καπιταλιστική "ηθική", παρά σαν μια πρόταση για διευθέτηση με βάση καινούργια οράματα και μεθόδους. Παρέμεινε στην συνθηματολογία του "Όχι πόλεμος για το πετρέλαιο" και στις παλαιοιμπεριαλιστικές αναλύσεις. Μα φυσικά, ποιος μπορεί να αμφισβάλει; Ο πόλεμος έγινε για το πετρέλαιο. Πέρα πέρα: το Πεντάγωνο κάθονταν από την επιθυμία να δοκιμάσει τα καινούργια του όπλα. Περισσότερο: το στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα ήθελε να βρει διέξοδο από την κρίση που του επέφερε η ύφεση στις σχέσεις Ανατολής-Δύσης. Και ο πρόεδρος Μπους κατοχυρώνει την δεύτερη τετραετία του στον Λευκό Οίκο κάτι που η κατάσταση της οικονομίας των ΗΠΑ κάθε άλλο παρά εγγυόταν. Και βέβαια ο πόλεμος ευνοούσε τα συμφέροντα της αμερικανικής άρχουσας τάξης. Αν δεν τα ευνοούσε δεν θα γινόταν.

Αρκεί αυτή η ανάλυση όμως για να πείσει πως -με δεδομένη την καταστροφή της στρατιωτικής μηχανής του Ιράκ- οι λίγο πολύ μοιρολατρικές προβλέψεις θα επαληθευτούν;

Γνώμη μας είναι πως δεν φτάσαμε στο τέλος της ιστορίας. Οι χειρισμοί που θα γίνουν από δω και πέρα θα καθορίσουν τις εξελίξεις τόσο στο Παλαιστινιακό και στο Κουρδικό όσο και στο Κυπριακό, όπως επίσης και την πιθανότητα μιας διαφορετικής πολιτικής ρύθμισης στην Αραβική Χερσόνησο. Ο ρόλος μας θα πρέπει να είναι ακριβώς η παρέμβασή μας σ' αυτές τις εξελίξεις.

Η παραπάνω ανάλυση δεν καταφέρνει επίσης ν' αποδείξει ούτε και το δικαιότερο των ιρακινών συμπεριόντων σε σχέση με τα αμερικανικά, ούτε το ότι ένας μη-πόλεμος θα αποκαθιστούσε την ειρήνη.

Οι επεκτατικές διαθέσεις του Ιράκ είναι αποδεδειγμένες. Ο ισχυρισμός του Ιράκ πως το Κουβέιτ αποτε-

λεί έδαφός του είναι τόσο εδραιωμένος όσο θα μπορούσε να είναι ένας ισχυρισμός του Κουβέιτ, πως το νότιο τμήμα του Ιράκ αποτελεί δική του περιοχή. Τα σύνορα αυτών των χωρών, όπως και τώσων άλλων, δεν χαραχτήκαν με άλλο κριτήριο απ' αυτό των συμφερόντων των αποικιοκρατικών-ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, στη συγκεκριμένη περίπτωση της Βρετανίας. Η επίκληση και ανάπλαση ωστόσο της ιστορίας παραμένει μια προσφιλή μέθοδος των ηγεμόνων, για να χειραγωγήσουν τα εθνικά αισθήματα του λαού και να τον οδηγήσουν στα πεδία της μάχης, καταπιύγοντας έτσι ταυτόχρονα κάθε προσπάθεια αμφισβήτησης της κυριαρχίας τους. Την επίθεση κατά του Κουβέιτ προκάλεσαν η καταστροφή που επέφεραν οι προηγούμενες στρατιωτικές ακροβασίες του Σαντάμ και η δεδομένη στρατιωτική υπεροχή του Ιράκ.

Εστω κι αν η καταδίκη του Ιράκ παρέμεινε όπως έχει γίνει μέχρι σήμερα σε φραστικά πλαίσια με την προσθήκη ενός μη ελεγχόμενου εμπάρگو, η προσάρτηση του Κουβέιτ και η συνεπαγόμενη οικονομική ανάπτυξη του Ιράκ δεν υπόσχονταν την παραίτηση του ιρακινού καθεστώτος από την απαίτηση της ηγεμονίας της περιοχής. Αντίθετα ίσως, αυτή η οικονομική ανθιστική εσωτερικές μεταρρυθμίσεις θα επιτάχυνε την αύξηση των στρατιωτικών δαπανών και της αντίστοιχης τεχνολογίας με αποτέλεσμα τη διευρυμένη σύρραξη στην περιοχή. Το μπασιθικό καθεστώς εγκαθίσταται σαν ένα λαϊκό-εθνικό κίνημα και εκφυλίζεται σε μια τυραννία με την βοήθεια και των δύο μπλοκ. Ένα τέτοιο ηγεμονικό, αυταρχικό καθεστώς, που προσπαθεί να εξάγει τις αρχές του με βία και να παίξει τον ρόλο του ρυθμιστή των υποθέσεων της περιοχής, θα προκαλούσε την αντίδραση άλλων αραβικών κρατών και οπωσδήποτε του Ισραήλ, με απρόβλεπτες συνέπειες. Δεν αποτελεί πια ένα απίθανο σενάριο, ο πρώτος πυρηνικός πόλεμος με εκατομμύρια ίσως θύματων να είναι περιφερειακός!

Αν τα θύματα του ιρακινού λαού και οι οικολογικές καταστροφές αποτελούν τώρα τον ακρογωνιαίο λίθο της ειρηνιστικής σκέψης, πώς αυτή η σκέψη μπορεί να αρνείται μέχρι σήμερα να κυττάξει αυτήν την δυνατότητα και να δράσει για την αποφυγή της;

Το ειρηνιστικό κίνημα δεν καρπώθηκε τις αμφιβολίες του κόσμου για την αναγκαιότητα αυτού του πολέμου. Δεν αντιστάθηκε στην παραπληροφόρηση, παρά με κωδονολογία. Οι προσδοκτικές δυνάμεις σε μια συμπωματική σύμπτωση με τις ακροσυντηρητικές περιορίστηκαν στην ανάγνωση τσιτάτων και στην έκφραση ευχών.

Η άρθρωση ενός νέου πολιτικού-ειρηνιστικού λόγου παραμένει να αποδειχτεί. Η απουσία ειρηνιστικών πρωτοβουλιών μέσα στο Ιράκ, ως αποτέλεσμα της τρομοκρατίας που έχει επιβληθεί και η υποστήριξη από μέρους μας των εκατομμυρίων Ιρακινών που αντιτίθεντο στην επεκτατική πολιτική του καθεστώτος τους (και που σε ότι αφορά τους στρατευμένους αποδείχτηκε με τη μαζική παράδοση στις συμμαχικές δυνάμεις) δεν φάνηκε να μας απασχολεί ιδιαίτερα. Οι πρωτοβουλίες για την ίδρυση και ανάπτυξη ενός διεθνούς φόρουμ που θα προωθεί την αλληλεγγύη των λαών, σκοντάφτουν πάνω στην προσωρινότητα και την σπασμωδικότητα των δραστηριοτήτων μας. Το όχι σ' αυτόν τον πόλεμο από μόνο του δεν μας μετέτρεψε σε πρωτεργάτες της ειρήνης ή σε οραματιστές της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ήταν όμως αρκετό για να μας καταστήσει θεατές. Την ίδια στιγμή που οι στρατιωτικές επιλογές μας έβγαζαν από την δύσκολη θέση της ανάγκης να επεξεργαστούμε πειστικές προτάσεις. Κανείς μας δεν θα ήθελε να δώσει τίποτε για ένα πόλεμο.

Μέχρι όμως ν' αποφασίσουμε να δώσουμε κάτι για την ειρήνη, θα περιμένουμε τους επόμενους βαρβάρους. ■

Κοπεγχάγη, 5-3-91
Γιώργος Σκούρος και Σπύρος Διβάρης

ΚΟΛΠΟΣ

Με ακυαίον το θλιχόν

του Διονύση Κλαδά (Βερολίνο)

Η κυβέρνηση προφασίστηκε εθνικούς λόγους για την αποστολή του Λήμνος στον Κόλπο, προτού καν μπει θέμα εμπάργκο από τον ΟΗΕ. Τα τελευταία 15 χρόνια έχουμε γίνει μάρτυρες στην Ελλάδα μιας πρακτικής, που απειλεί να εκφυλίσει στη συνείδησή μας τη σοβαρότητα του συμπλέγματος των εθνικών θεμάτων.

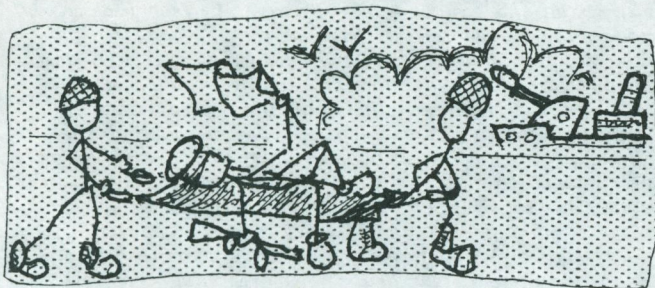
Σ' αυτά τα πλαίσια απετέλεσε η επίσκεψη του Λήμνος στην Κύπρο, καθ' οδόν προς τον Περσικό Κόλπο, πρόκληση σε βάρος του εθνικού φρονήματος των Ελλήνων τόσο της Ελλάδας όσο και της Κύπρου, οι οποίοι αντιμετώπισαν το γεγονός με συναισθήματα πίκρας και περιφρόνησης.

Λαμβανομένου υπόψη ότι ο ελληνικός λαός έδειξε πάντα ξεχωριστή προθυμία όσο αφορά την κινητοποίησή του προς όφελος της υπεράσπισης του πατρίου εδάφους και της αντιμετώπισης ξένων εισβολών, ενδεικτικές για την ελλαδική συμμετοχή στην πολυεθνική δύναμη στάθηκαν οι αντιδράσεις των πληρωμάτων των δύο σκαφών (Λήμνος και Ελλη) που συμμετείχαν στις επιχειρήσεις. Αποκαλυπτικό για το θλιβό του πληρώματος της φρεγάτας Ελλη είναι το άρθρο της "Ελευθεροτυπίας", φύλλο 3/1/91 με τίτλο "Είμαστε κακοπληρωμένοι μισθοφόροι", από το οποίο παραθέτουμε το εξής χωρίο:

"Η φρεγάτα Ελλη ήταν δεμένη στο λιμάνι της Τζέντα, σχεπασμένη με ένα πέπλο θλίψης και απόγνωσης. Τα μέλη του πληρώματος μας είπαν:

-Τι να πούμε; Δεν μας ενδιαφέρει τίποτε. Ούτε το σήμερα ούτε το αύριο. Ζούμε την κακή μας τύχη. Δε μας ενδιαφέρει το πότε θα γυρίσουμε. Το μόνο που μας ενδιαφέρει είναι όταν γυρίσουμε να μην μας ξαναστείλουν πίσω.

-Η κατάσταση είναι τραγική. Δεν ξέρουμε ούτε γιατί είμαστε εδώ. Ποιοι είναι τελικά οι λόγοι; Τι κάνουμε; Γιατί τα κάνουμε; Είμαστε μια ομάδα κακοπληρωμένων μισθοφόρων, δουλεύουμε για να βγάλουμε τα λεφτά με τα οποία θα πάρουμε τηλέφωνο στο σπίτι και για τίποτα παραπάνω."

Η καταδίκη αυτής της "εθνικής" επιλογής της κυβέρνησης από τους ίδιους τους γονείς των πληρωμάτων του Λήμνος καταγράφεται σε άρθρο της "Ελευθεροτυπίας" μια βδομάδα μετά, στο φύλλο 10/1/90 με τίτλο "Απόπλους με κλάμα και λιποθυμία":

"Ο παπάς του Πολεμικού Ναυτικού διάβαζε το Ευαγγέλιο πάνω στη φρεγάτα Λήμνος. Η μπάντα του Πολεμικού Ναυτικού παίδιζε το "Ναύτη του Αιγαίου". Οι γονείς φώναζαν αλλά κανείς δεν τους άκουγε... Καλούσαν τους δημοσιογράφους να πάνε κοντά τους για να τους μεταφέρουν το "κατηγορώ" προς την κυβέρνηση. Οι κραυγές των μονάδων επικάλυψαν ολόκληρο τον λόγο του αρχηγού".

ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ

ΕΝΙΣΧΥΣΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ!
ΣΤΕΙΛΑΤΕ ΧΡΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΛΟΓΑΡΙΣΜΟ:

Dimitrios Triadafilu
Bayerische Vereinsbank
Bankleitz. 70020270
Knt.Nr. 43523503
Verw.zweck:Reisepässe

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΣΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΤΟ ΑΜΒΟΥΡΓΟ

Αμβούργο, 20 Μαρτίου 1991

Φ.619/91

Κύριο
Νικόλαο ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟ
HEUSSWEG 93
2000 HAMBURG 20

Κύριε Θεοδωρακόπουλε,

Απαντώντες στην από 20-3-91 αίτησή σας, σας γνωρίζουμε ότι το Γενικό Προξενείο Αμβούργου δεν δύναται να σας ανανεώσει το διαβατήριό σας λόγω στρατολογικών σας εκκρεμοτήτων.-

Ο Γενικός Πρόξενος κ.α.α

Βασίλειος Α. Οικονόμου
Διοίκ. Γραμμ. Γ"

Αγωγή κατά της άρνησης ανανέωσης διαβατηρίου για στρατολογικούς λόγους πρόκειται να κάνουν ο Νίκος Θεοδωρακόπουλος και άλλοι ανυπότακτοι. Η απόφαση του δικαστηρίου αναμένεται να είναι αρνητική, όπως αμφίβολη είναι και η επίλυση του προβλήματος από το Συμβούλιο Επικρατείας. Η διαδικασία αυτή πρέπει πάντως αναγκαστικά να ακολουθηθεί, για να μπορέσει να φτάσει το θέμα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Τα έξοδα θα είναι τα ίδια, ανεξάρτητα από τον αριθμό των θιγόμενων που θα κάνουν την αγωγή. Η αγωγή από περισσότερα από ένα άτομα θα έχει οπωσδήποτε μεγαλύτερο πολιτικό αντίκτυπο. Γιαυτό παρακαλούμε όλους όσους δεν έχουν διαβατήριο να έρθουν σε επαφή με το Νίκο Θεοδωρακόπουλο (Heußweg 93, 2000 Hamburg 51, τηλ.004940-4918682) και να συμμετάσχουν σ' αυτή τη μαζική προσπάθεια. Η συλλογή βεβαιώσεων όπως η παραπάνω γίνεται από τον Θεοδωρακόπουλο.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Οι ειδήσεις για την αναγνώριση της αστυνομικής ταυτότητας, αν και θετικές, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να μας καθησυχάσουν επειδή:

-Η έκδοση της ταυτότητας πρέπει να έχει γίνει στα τελευταία 10 χρόνια.

-Οι ταυτότητες θα αντικατασταθούν ίσως σύντομα από τις καινούργιες, οπότε θα χάσουν και την ισχύ τους. Η έκδοση ταυτότητας μπορεί να γίνει μόνο στην Ελλάδα με προσωπική παρουσία του... ανυπότακτου.

-Με την αστυνομική ταυτότητα και χωρίς διαβατήριο η διακίνηση των ανυπότακτων περιορίζεται μόνο στις χώρες της ΕΟΚ.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

Από το Urbino της Ιταλίας πήραμε το παρακάτω κείμενο. Αν και δεν υπάρχει στη θεματική του στρατού, θεωρούμε ότι έχει ανάλογο ενδιαφέρον, ως πρόβλημα κοινωνικής χειραφέτησης. Το σκίτσο στην ίδια σελίδα είναι το εξώφυλλο ενός περιοδικού αντιπληροφόρησης, που έβγαλαν το Φλεβάρη οι φίλοι μας στο Urbino. Επειδή όλα τα κείμενα είναι στα ιταλικά, θα τους παρακαλούσαμε να το συμπεριλάβουν αυτοί αν θέλουν στο επόμενο δελτίο.

"Σήμερα που η οικονομική εξουσία ασυδοτεί σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης, με αποκορύφωμα την τεχνική οξυμένη κρίση του Περσικού Κόλπου, η οποία-δήποτε μορφή έμπρακτης άρνησης αποκτά τεράστια σημασία"

Από το κίνημα φοιτητών του πανεπιστημίου URBINO
Ιταλίας προς τους αγωνιζόμενους μαθητές και
φοιτητές στην Ελλάδα

Urbino, 14/1/91

Πληροφορούμενοι των αγωνιστικών σας δραστηριοτήτων καθώς και των δραματικών εξελίξεων, αισθανθήκαμε βαθειά οργή και αγανάκτηση για τις τρομοκρατικές δυνάμεις καταστολής που δρουν στην Ελλάδα με τις ευλογίες της τυχοδιωκτικής πολιτικής της ηγεσίας. Αισθανόμαστε βαθειά αλληλεγγύη για τον αγώνα σας, αφού την ίδια αγωνία ζήσαμε και ζούμε σαν φοιτητές στη γειτονική Ιταλία. Σχετικά με τις δικές μας κινητοποιήσεις θα προσπαθήσουμε όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικά να σας πληροφορήσουμε, με την ελπίδα ότι οι δικές μας εμπειρίες καθώς και τα τυχόντα λάθη μας να βοηθήσουν σ' αυτή την κρίσιμη στιγμή του αγώνα σας.

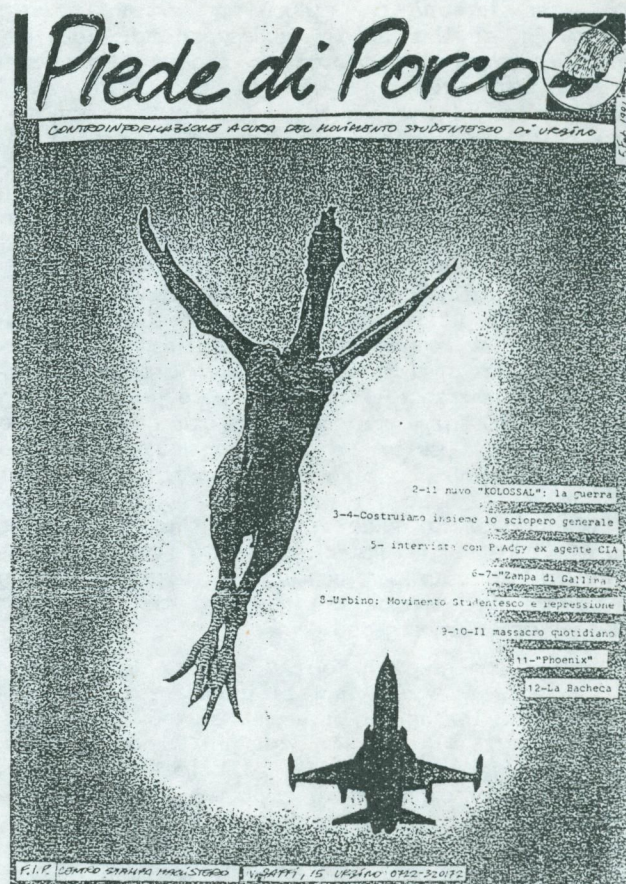
Οι καταλήψεις των ιταλικών πανεπιστημίων ξεκίνησαν το Νοέμβριο του '89 από το Παλέρμιο της Σικελίας και αφού γρήγορα επεκτάθηκαν σ' ολόκληρη την Ιταλία, κράτησαν μέχρι την άνοιξη του '90. Οι αιτίες ήταν πολλές και χρόνιες. Αφορμή υπήρξε το νομοσχέδιο του σοσιαλιστή Ruberti που ουσιαστικά άνοιξε το δρόμο για το ξεπούλημα της παιδείας στον ιδιωτικό χώρο. Πιο συγκεκριμένα το νομοσχέδιο είχε ως εξής:

- α. Πρόταση για ίδρυση του υπουργείου του πανεπιστημίου και της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, το οποίο βασικά ενθαρρύνει τη χρηματοδότηση για επιστημονικές έρευνες του ιδιωτικού κεφαλαίου με αντάλλαγμα φυσικά την εκμετάλευση των ερευνών προς όφελός τους. Ουσιαστικά δηλαδή έτσι η επιστημονική έρευνα αποκόπτεται από το πανεπιστήμιο και περνάει στην ιδιωτική εκμετάλευση.
- β. Δυνατότητα απόκτησης ενός νέου πτυχίου του Intermedio, διάρκειας δύο χρόνων πριν από την απόκτηση του κανονικού τετραετούς μέχρι εξαετούς διάρκειας, που ουσιαστικά δεν έχει καμία ισχύ στην αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα να ενισχύει τη συνεχώς αυξανόμενη ανεργία πτυχιούχων.
- γ. Προοπτική αναδιάρθρωσης όλου του εκπαιδευτικού συστήματος, αρχίζοντας από τα δημοτικά σχολεία, και εκσυγχρονισμός τους: θεσμοποίηση δηλαδή μιας νέας επιστημονικής πρακτικής, αυτής του τεχνοκρατισμού σε όλα τα επίπεδα επιστημονικής έρευνας, που αποβλέπει φυσικά στον υποβαθμισμό ή αφανισμό των λεγόμενων ανθρωπιστικών επιστημών ή στην καλύτερη περίπτωση στην προσαρμογή τους στις νέες ανάγκες των τεχνοκρατών. (Σημ. 1)
- δ. Συνεχής αποδυνάμωση της παρουσίας φοιτητών στα διοικητικά συμβούλια και η παράλληλη παρουσία ιδιωτών-χορηγών σ' αυτή, γεγονός που επισφραγί-

ζει με θεαματικό τρόπο τον αποκλεισμό των φοιτητών από τα κέντρα αποφάσεων.

Η αρχική μαζική συμμετοχή φοιτητών-καθηγητών απέτρεψε την καταστολή των κινητοποιήσεων. Έτσι είχαμε το χρόνο να αναλύσουμε και να μελετήσουμε το νόμο Ruberti, τα κοινοτικά προγράμματα COMETT I και COMETT II, τα ανάλογα νομοσχέδια που προτάθηκαν σε όλες σχεδόν τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες, τις εισηγήσεις της Ένωσης βιομηχάνων, τα αρχεία των πρυτανείων κτλ. Αποτέλεσμα ήταν η συνειδητοποίηση όλο και περισσότερων, ότι η ιδιωτικοποίηση της παιδείας και ο πνευματικός μαρασμός της Δύσης αποτελεί μονάχα μία συνισταμένη ενός γενικά ανερχόμενου νεο-φασισμού, που δε σέβεται ούτε νόμους ούτε συντάγματα. Έχοντας στη διάθεσή του τις δυνάμεις καταστολής και την πλειοψηφία των μέσων μαζικής ενημέρωσης, χειραγωγεί την κοινή γνώμη, έτσι ώστε να ελαχιστοποιήσει όσο το δυνατό περισσότερο τις αντιδράσεις στις αυθαιρεσίες των κυβερνήσεων, που σε παγκόσμιο επίπεδο ταυτίζονται με τους πάσης φύσεως μαφιόζους. Για παράδειγμα, οι φοιτητές του πανεπιστημίου της Μπολόνια βρήκαν στα αρχεία του πρύτανη επιστολές προς κι από τις μεγαλύτερες ιδιωτικές επιχειρήσεις της Ιταλίας. Ο πρύτανης πρόσφερε έρευνες από φοιτητές, που ούτε καν ήξεραν ότι δούλευαν για επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και στρατιωτικές (όπως ανακάλυψαν οι φοιτητές της Ρώμης, όταν σταμάτησαν οι έρευνες τους μπροστά από το στρατιωτικό μουσικό), ενώ για αντάλλαγμα οι ιδιώτες αντάμειβαν με χρηματικά ποσά όχι βέβαια τους ανύποπτους φοιτητές. Αυτά και άλλα πολλά λάμβαναν χώρα πριν την ψήφιση του νόμου Ruberti.

Τώρα πια όλα αυτά έγιναν νομοφανή, όπως και ένα σωρό άλλα αντιδημοκρατικά νομοσχέδια, ψηφίστηκαν για να νομιμοποιήσουν παράνομες δραστηριότητες. (Παράδειγμα ο νόμος κατά των ναρκωτικών, που προτάθηκε πάλι από τους σοσιαλιστές και ψηφίστηκε από

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

την κυβέρνηση συνασπισμού της Ιταλίας. Ένας νόμος-σκάνδαλο, που πρόσφατα ανώτατοι δικαστικοί της Ρώμης (σημ. 2) χαρακτήρισαν αντισυνταγματικό, καθώς βάζει στην ίδια μοίρα χρήστη και διανομέα, και που είχε σαν επακόλουθο τον αφανισμό από την αγορά των ελαφρών ναρκωτικών, την κατακόρυφη άνοδο των τιμών... και τα κέρδη της μαφίας).

Είναι δύσκολο να περιοριστούμε στο χώρο της παιδείας, μιας και σήμερα η ιταλική όπως και η ελληνική κοινωνία συγκλονίζεται από ένα σωρό σκάνδαλα αντισυνταγματικού χαρακτήρα. Αλλά επιστρέφοντας στις δικές μας κινητοποιήσεις πρέπει να τονίσουμε και την "κοινωνική χείρα" που ανακαλύψαμε κάτω από τα διάφορα νομοσχέδια (Ruberti, Devaquet κ.α.). Fak που λάβαμε από Βερολίνο-Λονδίνο-Κοπενχάγη, προσωπικές επαφές με φοιτητές από Ισπανία, Ολλανδία, επιβεβαίωσαν τα συμπεράσματα που βγήκαν από τη μελέτη των κοινωνικών προγραμμάτων: Πρόκειται ακριβώς για προγράμματα που κάτω από το μανδύα της τεχνολογικής πρόόδου και τη δικαιολογία του διεθνούς οικονομικού ανταγωνισμού αποσκοπούν σε μια ριζική αλλαγή του θεσμού της παιδείας. Οι ηθικές και πνευματικές αξίες θεωρούνται πλέον αντι-παράγωγικές. Δίνεται απόλυτη προτεραιότητα στον τεχνολογικό τομέα της εκπαίδευσης, ενώ οι λεγόμενες ανθρωπιστικές επιστήμες καταδικάζονται σε αφανισμό.

Το φοιτητικό κίνημα της Ιταλίας του 1990, με καταλήψεις, σεμινάρια, ομάδες εργασίας, ανοίγματα στους κοινωνικούς φορείς (συνδικαλιστικά κινήματα, οικολογικές οργανώσεις...), προσπάθησε να αντιτάξει μια φωνή διαμαρτυρίας. Η αρχική ενότητα μας έδωσε ελπίδα και αυτοπεποίθηση. Αλλά στο τέλος χάσαμε τη μάχη, μετά από μία πονηρή και πολύπλευρη επίθεση. Όπως μας πληροφορήσαν ισπανοί φοιτητές, η ίδια γραμμή ακολουθήθηκε από την κυβέρνηση Γκοντςάλες: η όχι άμεση καταστολή των κινητοποιήσεων (μιας και στην αρχή η κοινή γνώμη είναι υπέρ των φοιτητών) και η μετέπειτα προπαγανδοποίηση του αγώνα τους. Σ' αυτό έρχεται να προστεθεί το κομματικό καπέλωμα από την πλευρά της αντιπολίτευσης, που παίζει το ίδιο με την κυβέρνηση παιχνίδι. Παράλληλα, η δράση νεο-φασιστικών ομάδων με την ανοχή της αστυνομίας, που συνέβη στο Μπάρι, Πίζα, Πάντοβα, και με την πάροδο του χρόνου η δράση της αστυνομίας με φακελοποίηση, βία και προσαγωγή στα δικαστήρια. Όλα αυτά για τα "δημοκρατικά" μέσα μαζικής ενημέρωσης ήταν ψιλά γράμματα. Αντίθετα, η εκτεταμένη παραπληροφόρηση έφτασε στο σημείο να ταυτίσει τους φοιτητές με τις Ερυθρές Ταξιαρχίες (!), αλλά αυτό που έδωσε τη χαριστική βολή στο κίνημά μας, μετά την κόπωση, την προπαγάνδα, το χρονικό εκβιασμό με παράταση ή αναβολή του ακαδημαϊκού έτους, την τρομοκρατία των φασιστών και της αστυνομίας, ήταν η εξαπάτηση του κινήματος από το Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα, το οποίο με την εθνική συνέλευση φοιτητών που οργάνωσε στα μέτρα του το Μάρτη στην Φλωρεντία, κατάφερε να αποδυναμώσει το κίνημα. Ευχόμαστε ο δικός σας αγώνας να μην έχει το ίδιο τέλος. Η μόνη χώρα της ΕΟΚ που μέχρι σήμερα δεν πέρασε το εκάστοτε νομοσχέδιο σχετικά με τον εξευτελισμό της παιδείας ήταν η Γαλλία, κι αυτό γιατί οι φοιτητές παρέμειναν ενωμένοι, ενώ η δολοφονία ενός νεαρού φοιτητή από την αστυνομία τους ένωσε ακόμη περισσότερο.

Σήμερα στην Ευρώπη του '92 χρέμεται η σκιά του πολέμου που οι Αμερικανοί ετοίμασαν για οικονομικούς λόγους (βλέπε τις καταγγελίες του πρώην πράκτορα της CIA Φίλιπ Έιτς) και η ΕΟΚ δολοφρεπικά αποδέχεται, καταπατώντας και πάλι το Σύνταγμα, καθώς στέλνονται στρατεύματα χωρίς να ζητηθεί η γνώμη ή η ψήφος του κάθε εθνικού κοινοβουλίου. Ετσι, όλες σχεδόν τις αντισυνταγματικές αυθαιρεσίες των κυβερνήσεων, η εκτελεστική εξουσία μοιρασμένη ανάμεσα στις Βρυξέλλες και στις ευρωπαϊκές πρωτεύου-

σες, πετάει το μπαλάκι από το ένα μέρος στο άλλο. Οι εκθέσεις των αμερικανών ερευνητών William Arkin και Joshua Handler που δημοσιεύτηκαν από την GREENPEACE, μιλούν για τη μεγαλύτερη στα παγκόσμια χρονικά συγκέντρωση πυρηνικών όπλων στον Περσικό Κόλπο και στην Τουρκία, Ελλάδα, Ιταλία. Η σιωπή μας από δω και πέρα σημαίνει όχι πια παθητικότητα των μαζών, αλλά συνειδητή αυτοκαταστροφή. Ακόμη και αν δεν χρησιμοποιηθούν όλα αυτά τα ατομικά όπλα, ακόμη κι αν δεν γίνει κάποιο "ατύχημα", το γεγονός αυτό αποτελεί τη μεγαλύτερη πράξη τρομοκρατίας. Ο Μπους, η CIA, η Μοσάντ, ο Χουσεΐν, ο Μητσοτάκης, ο Αντρέοτι κτλ. είναι οι μεγαλύτεροι τρομοκράτες και αυτοί που πρώτοι δεν σέβονται τους νόμους. Όταν μπορούν, τους αλλάζουν τους αλλάζουν ανάλογα με τα γούστα τους, όταν δεν μπορούν απλά τους αγνοούν.

Το φοιτητικό κίνημα της Ιταλίας, "ο Πάνθηρας", παρακολουθεί με έντονη αγωνία όλα αυτά, ενώ σε λίγες μέρες έχουμε τις δικές που απειλούν με ανασταλτικές ποινές (φυλάκιση) μερικούς φοιτητές, αν προσπαθήσουν να ξανααγωνιστούν. Η εκτελεστική εξουσία κατάπιε τη δικαστική. Στην Ελλάδα ο Μητσοτάκης ανταποδίδει το δώρο των χουντικών να μην κατέβουν στις εκλογές με την προτιθέμενη αποφυλάκιση των υπεύθυνων της δικτατορίας και των αμέτρητων δολοφονιών. Κι αυτό, τη στιγμή που κλείνονται αθώοι(!) στις φυλακές με βάση το νέο αντισυνταγματικό νόμο περί τρομοκρατίας. Στην Ιταλία νεοφασίστες σκοτώνουν μετανάστες από χώρες του Τρίτου Κόσμου. Ο πρόεδρος της δημοκρατίας Κοσίγκα, έχοντας προσωπικές ευθύνες, καλύπτει τους φασίστες, που με αρχηγό το στρατηγό Ντε Λορέντζο ετοίμαζαν πραξικόπημα σε περίπτωση που το ΙΚΚ κέρδιζε τις εκλογές (βλέπε το σήριαλ της εποχής, Gladio).

Συνάδελφοι μαθητές και φοιτητές! Μας είναι εξαι-

ρετικά δύσκολο να επεκταθούμε στο χρονικό των δικών μας καταλήψεων. Αν κάποιος από σας θέλει το ιστορικό, μπορεί να μας το ζητήσει. Η αγωνία μας είναι πολύ μεγάλη σχετικά με όλα αυτά τα αυταρχικά γεγονότα. Η ετικέτα "αναρχικός" είναι μια μέθοδος ρετσινώματος και σύγχισης των μαζών. Οι πραγματικοί "αναρχικοί" είναι αυτοί που μας κυβερνάνε. Η

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ

ηρωϊνή και η αποβλάκωση είναι τα όπλα τους. (Σημ.3)
Ο κάθε αγώνας που δεν κομματικοποιείται είναι μια
ανάσα, μια ελπίδα. Μην ακούτε αυτά που λένε τα μέ-
σα χειραφέτησης. Σας ευχόμαστε ενότητα και νίκη.

Όσο για τους δολοφονημένους και φυλακισμένους,
φωνάζουμε μονάχα στον Μητσοτάκη, ότι ο αγώνας που
ξεκίνησε το Νοέμβρη του '74 στο Πολυτεχνείο θα συ-
νεχιστεί, αν και σφετερίστηκε από διάφορους πλια-
τσικολόγους. Ο Έλληνας έχει και μνήμη και κρίση.
Αυτό που πάντα μας έλλειψε και που τώρα ολόψυχα
σας ευχόμαστε, είναι η ενότητα.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΥΤΟ ΓΡΑΦΤΗΚΕ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ URBINO ΙΤΑΛΙΑΣ. ΔΙΑΒΑΣΤΗΚΕ ΚΑΙ
ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΤΟΥ URBINO.

Για πληροφορίες γράψτε στη διεύθυνση:

MOVIMENTO DEGLI STUDENTI DI URBINO
CENTRO STAMPA
MAGISTERO VIA SAFFI
61029 URBINO (PS)
ITALIA

Ο Πάνος Γρηγοριάδης μας έστειλε
από την Ελλάδα ένα πολύ ενδιαφέ-
ρον τεύχος του περιοδικού "Δί-
καιο και πολιτική" (τ.17-18/90),
αφιερωμένο στους αντιρρησίες
συνείδησης.

Στο δελτίο αυτό δημοσιεύουμε δύο
άρθρα που καταπιάνονται με τη
νομική πλευρά του ζητήματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

- (1) Είναι βλέπουμε στα περισσότερα πανεπιστήμια και σε όλες σχε-
δόν τις σχολές να θεωρούνται βασικά μαθήματα η πληροφορική,
η στατιστική, το "μάντζμεντ" κτλ. Τα βασικά αυτά μαθήματα,
μέσα στο πλαίσιο που διδάσκονται, χωρίς την υποχρέωση της
πλαισιώσής τους με μαθήματα όπως η ιστορία, ψυχολογία, φιλο-
σοφία κ.α., οδηγούν το σημερινό φοιτητή σε μια απομνημόνευση
νέων όρων, χωρίς νόημα, χωρίς καμιά βαθύτερη έννοια, παρά
την ψυχρή και παρανοϊκή (όπως ονομάζει ο καναδός φιλόσοφος
Lyotard) κομπιουτεροποίηση της γλώσσας και της επιστήμης.
Στην Ελλάδα υπάρχει ο μύθος της δήθεν ανωτερότητας της
ποιότητας των ξένων πανεπιστημίων. Απλά, στη μεταμοντέρνα
κοινωνία, η επιστήμη και η τεχνολογία γίνονται τα βασικά
όπλα, με τα οποία οι ανταγωνιζόμενες κοινωνίες πολεμούν.
Αυτό όμως δεν είναι πρόοδος. Ο λογοτεχνικός ομιανισμός που
χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση αυτού του είδους πολιτισμού
σήμερα θεωρείται άχρηστος, αν όχι επικίνδυνος, μιας και μετά
την κατάκτηση του κόσμου και την καταστροφή της φύσης ο
άμεσος επόμενος στόχος είναι η εσωτερικότητα του ανθρώπου.
Στα αμερικανικά, γαλλικά και τώρα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια
δεν καλλιεργείται καμμία γνώση. Απλώς καλλιεργούνται
κομπιούτερ. Αυτό που κάποτε προειδοποιούσαν ευαίσθητοι
συγγραφείς όπως ο Huxley ή ο Orwell, σήμερα έχει σάρκα και
οστά. Οι Έλληνες θα έπρεπε να ήσαν υπερήφανοι, αντί να
διαμαρτύρονται, γιατί δεν τους συμπεριλαμβάνουν στην ξεφτι-
λισμένη ευρωπαϊκή ιστορία. Μια ιστορία γεμάτη πολέμους για
περισσότερη εξουσία, λεηλασίες, αποικίες, γενοκτονίες. Δεν
είναι λίγοι οι πνευματικοί άνθρωποι σήμερα στη δύση που
ξεγυμνώνουν αυτή την ιστορία. Αλλά φυσικά δεν προβάλλονται.
Η Ελλάδα δυστυχώς, χωρίς στον εθνάρχη και σωτήρα της Καρα-
μαλή, θα προσαρμολοστεί στο παιχνίδι του δυνατού. Θα εξευρω-
πάσσει, θα προδωθεί και θα ξανασκύψει το κεφάλι στα ξένα
και ντόπια αφεντικά.
- (2) Ανώτατοι δικαστικοί: Ευτυχώς υπάρχουν ακόμα κι αυτοί που
λειτουργώντας μέσα από τους θεσμούς έχουν το κουράγιο να κα-
ταγγείλουν τις αυθαιρεσίες. Αλλά ιδιαίτερα στην Ιταλία δεν
είναι τυχαίο το γεγονός, ότι δικαστικοί, αστυνομικοί και δημο-
σιογράφοι που κατήγγειλαν την διεύθυνση της μαφίας μέσα στο
χρότος, αποτέλεσαν κι αποτελούν το στόχαστρο της πανίσχυρης
"Cosa Nostra". Στην Ελλάδα, όπως ανέφερε πριν δύο χρόνια ο
άγγελος συγγραφέας Γκράχαμ Γκρήν (με σωβινιστικά όμως κριτή-
ρια και χωρίς να βλέπει τη χώρα του), κλέφτες και χράτος
είναι στην ουσία το ίδιο πράγμα. Γιαυτό και οι έντιμοι δικα-
στές ή αστυνομικοί είναι τόσο σπάνιο φαινόμενο, όσο και η
ύπαρξη αρκούδων στην ανεπτυγμένη Ευρώπη.
- (3) Δεν είναι τυχαίο που λίγους μήνες μετά τη λήψη των καταληψι-
ών ο πανεπιστημιακός χώρος έχει γεμίσει ηρωϊνή με την ανοχή
ή και την καθοδήγηση της αστυνομίας.

Νίκος Α. Παρασκευόπουλος

Η ενοχή του αντιρρησία συνείδησης

Απέναντι σε ποιόν άλλον αντιρρησία, άραγε, αντιδιαστέλ-
λεται ο «αντιρρησίας συνείδησης»; Μήπως απέναντι στον
«συμμερονολόγο», που θα προσπαθούσε να αποφύγει τη
στράτευση για να μην υποβληθεί σε ορισμένες αναπόφευκτες
κακουχίες και να συνεχίσει έτσι την απόλαυση μιας πιο άνετης
ζωής; Απέναντι, ίσως, στον «προδότη της πατρίδας» που
συμπράττει με τις δυνάμεις του εχθρού; Ή μήπως, τέλος,
απέναντι στον φυγόδοκο ή φυγόποινο που, έτσι κι αλλιώς, έχει
αποφασίσει να ζει «εκτός νόμου»;

Οι παραπάνω τύποι ανυποτάκτων δεν προβληματίζουν τόσο,
ούτε τον κόσμο των νομικών, ούτε την κοινή γνώμη: Ο
«συμμερονολόγος», υπολογίζοντας τις κακουχίες της φυλάκι-
σης ή κάποτε τις δυσκολίες που θα του δημιουργήσει στο

ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ

του σε συγκεκριμένες περιστάσεις, μια ταυτότητα ειρηνιστική, ασφαλώς μπορεί να φθάσει σε μια κρίση συνείδησης, αν πρέπει η δεδομένη στιγμή να «αρνηθεί τον εαυτό του».

Αυτή η κρίση συνείδησης ασφαλώς θα εκτιμηθεί στα πλαίσια του καταλογισμού, ως υποκειμενική αδυναμία αποφυγής του αδικού (βλ. τη μονογραφία του Χ. Δέλε, Καταλογισμός και ανθρωπινή δονατότης, 1975, και τα έργα των Ν. Χωραφά (Κ. Σταμάτη) Ποιν. δίκαιον (1978) 229, Γ. Α. Μαγκάκη, Ποιν. δίκαιο (1984) 282, Ι. Μανωλεδάκη, Ποιν. δίκαιον (1985) 504 κ., Ν. Ανδρουλάκη, Ποιν. δίκαιον ΙΙΙ (1986) 83), ή ειδικότερα ως διατάραξη της συνείδησης: επιδρά προφανώς τόσο στο οντολογικό (συνείδηση), όσο στο αξιολογικό πεδίο της σχετικής κρίσης. Η επίδραση αυτή δεν μπορεί παρά να σταθμίζεται κατά περίπτωση:

Το δραστήριο π.χ. στέλεχος μιας ειρηνιστικής οργάνωσης, που έχει γίνει ευρύτερα γνωστό για την κοινωνικά καταξιωμένη ειρηνόφιλη δράση που αναπτύσσει, ασφαλώς θα οδηγηθεί σε πολύ δύσκολη θέση αν χρειαστεί να πάρει το όπλο στο χέρι, και μάλιστα χωρίς συνθήκες ανάγκης, σε καιρό ειρήνης. Η προσωπικότητά του θα δεχθεί ένα ισχυρό πλήγμα, πράγμα που δεν θα συνέβαινε απαραίτητα σε περιστάσεις πολέμου ή στην περίπτωση ενός ατόμου με ανεκδήλωτα ειρηνόφιλα αισθήματα. Ανάλογος θα είναι ο επηρεασμός της κρίσης για τον καταλογισμό.

Οι λίγες λοιπόν αυτές γραμμές, που αποτελούν μια εισαγωγή στην προβληματική της ενοχής του αντιρρησία συνείδησης, δεν μπορούν παρά να έχουν την ακόλουθη κατάληξη:

Η κοινωνική καταξίωση της ειρηνιστικής στάσης οδηγεί αναμφίβολα στο συμπέρασμα ότι ταιριάζει στην περίπτωση του αντιρρησία συνείδησης η ελαφρονότης περίπτωση του άρθρου 84 § 2βΠΚ (άρηση από όχι ταπεινά αίτια· για την έννοια των ταπεινών ή μη αιτίων βλ. *Παρασκευάσιλο σε Μαργαρίτη - Παρσεόπουλου*, Ποινολογία 1989, 148, για τη σχέση της ελαφρονότητος περίπτωσης του άρθρου 84 § 2 β ΠΚ με την ενοχή βλ. *Μ. Καϊάφα*, Η φύση και η λειτουργία των ελαφρονικών περιπτώσεων του άρθρου 84 ΠΚ, στη «Μνήμη Ν. Χωραφά - Η Γάφου - Κ. Γαρδικα» Τ (1986) 25 κ). Αντίθετα, η άρση του καταλογισμού ευδύνει για την πράξη του μόνο κατά περίπτωση και μάλιστα κατ' εξαίρεση μπορεί να γίνει δεκτή. Κατά κανόνα, ο αντιρρησίας συνείδησης δεν έχει —δύο υποστηρίζει ότι έχει— διαταραγμένη συνείδηση την ώρα της άρνησής του· να στρατευθεί ή να πάρει όπλο. Ασφαλώς όμως η ύπαρξη αυτής της διατάραξης δεν μπορεί να αποκλειστεί για κάθε περίπτωση από πρίν.

στράτευσης έννομα αγαθά, όσο και τα αρνητικά χαρακτηριστικά του στερεότυπου αντιρρησία συνείδησης είναι σαφή. Είναι επομένως φυσιολογική και αναμενόμενη η δυσκολία θεσμικής κάλυψης μιας ήπιας στάσης απέναν του, παρά τις φιλελεύθερες καταβολές του ποινικού μας συστήματος και τις σύγχρονες διεισδύσεις (για τη συνταγματική διάσταση του θέματος αλλά και τις σχετικές διεθνείς πρωτοβουλίες βλ. *Ν. Αλιβιζάτου*, Αντιρρησίες συνείδησης και στρατιωτική θητεία, ΝοΒ 1988, 519 κ. Επίσης *Χ. Ανδρουλάκη*, Συνταγματικές όψεις της αντίρρησης συνείδησης, Σχολιαστής, 1988 (τ. 62) 13).

Από την άποψη αυτή, οφείλει ασφαλώς κανείς να συμφωνήσει πλήρως με τις σκέψεις που εκτίθενται στη μελέτη του Α. Παπαδαμάκη, η οποία ακολουθεί στο τεύχος αυτό: Στα πεδία της άρσης του αδικού χαρακτήρα της πράξης αλλά και της νομικής πλάνης, η αναζήτηση κριτηρίων για ευμενή μεταχείριση των αντιρρησιών συνείδησης αποβαίνει άγονη· η αυστηρή αυτή κρίση όμως δεν μπορεί α priori να γενικευθεί, ώστε να καλύπτει κάθε λόγο άρσης του καταλογισμού (πέρα από τη νομική πλάνη). Ας θυμηθούμε, συγκεκριμένα, τα εξής:

Ο ποινικός καταλογισμός επηρεάζεται από ψυχικές καταστάσεις ή ιδιότητες της προσωπικότητας που αποκαλύπτουν τη γενικότερη ψυχική στάση του ατόμου απέναντι στις συνθήκες του κοινωνικού ανταγωνισμού. Με άλλα λόγια, από το φρόνημα και καταλογισμούς στο Ποινικό δίκαιο, 1987, 123). Η ιστορικά διαμορφωμένη και συν-αγματοκά κατοχυρωμένη φρόνημα και καταλογισμός στο Ποινικό δίκαιο, 1987, 123). Η «αρχή της ενοχής με βάση την πράξη» εξασφαλίζει εξάλλου ότι ο πολίτης θα τιμωρηθεί μόνο στο βαθμό που θα διαπιστωθεί μια σχέση ανάμεσα στο (αντι)κοινωνικό του φρόνημα και στη συγκεκριμένη ψυχική στάση του που οδήγησε στο έγκλημα. Η σχέση αυτή λείπει π.χ. στη συγγνωστή νομική πλάνη, αλλά κάποτε και στην περίπτωση της διατάραξης της συνείδησης του δράστη.

Το αρνητικό στερεότυπο του αντιρρησία συνείδησης φαίνεται λοιπόν καταρχήν να αναπτύσσει μια δυσμενή σε βάρος του επίδραση κατά την κρίση για τον καταλογισμό, μέσα στο περιθώριο των σχετικών αξιολογικών εννοιών. Ωστόσο, δεν μπορεί να παραβλέψει κανείς τα ακόλουθα:

Η οργανωμένη κοινωνία, προσπαθώντας να διαφυλάξει την τυπική ελευθερία ως αγαθό, αλλά να κρατήσει το μονοπώλιο της βίας (του νόμιμου καταναγκασμού), υποθετεί ορισμένες ειρηνιστικές θέσεις. Ο τύπος, επομένως, του «αρνητή κάθε βίας» δεν αποκλείεται να έχει προκύψει από την εσωτερικευση αντίστοιχων μηνυμάτων. Ένα άτομο όμως που διαμορφώνει, με μια μακροχρόνιου ατομική κοινωνική του στάση ή με την αυτοβία

μέλλον η μη εκκλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων του, αποφεύγει την ευθεία αντιπαράθεση με τον ποινικό νόμο: Προτιμά συνήθως να στρέψει τις προσπάθειές του στην επιδίωξη μιας νόμιμης απαλλαγής ή μιας «καλής μετάθεσης» ή να εγκαθίσταται στο εξωτερικό. Αν οι προσπάθειές του αυτές αποτύχουν και διαωθεί, τελικά υπηρετεί χωρίς αντιρρήσεις, ως σημειωθεί μάλιστα ότι αυτή η κατηγορία προσώπων είναι η πολυαριθμότερη. Ο τύπος του «προδότη» που ακολουθεί ξένη σημαία, σπανίζει μέσα στις σύγχρονες περιστάσεις. Ο τύπος, τέλος, του «εκτός νόμου» δεν επικαλείται υπερασπιστικά επιχειρήματα και, αυτός επίσης, υπηρετεί χωρίς αντιρρήσεις όταν τελικά συλληφθεί.

Δεν είναι περίργο λοιπόν το γεγονός ότι η κυρίαρχη ιδεολογία δεν έχει ασχοληθεί πολύ με τις παραπάνω κατηγορίες ανυποτάκτων, ούτε έχει διατλάσει γι' αυτούς ένα ευρεία κυκλοφορία στερεότυπο. Πολύ περισσότερο τονισμένο είναι, αναμφίβολα, το στερεότυπο του αντιρρησία συνείδησης. Ενώ μάλιστα αρχικά η αντιδιαστολή του τελευταίου προς τους προηγούμενους τύπους ανυποτάκτων εμφανίζεται εννοική (η αναγωγή στη συνείδηση φαίνεται, ως ένα βαθμό, να ηθικοποιεί την αντίρρηση) στην πραγματικότητα δεν είναι: Ο αντιρρησίας συνείδησης πλήττει διπλά την έννομη τάξη: Αφενός προσβάλλει άμεσα το αγαθό της στρατιωτικής υπηρεσίας, στερώντας την από οργανικά της στελέχη, αφετέρου αμφισβητεί τα κείρια για την ύπαρξη του σύγχρονου στρατού αξιωματά: Τονίζει τον επιθετικό χαρακτήρα των όπλων, τη στιγμή που ο στρατός νομιμοποιείται ως Άμυνα της χώρας.

Το θέμα της στράτευσης δεν προκαλεί σήμερα τριβές ανάμεσα στην ορθόδοξη εκκλησία και την κρατική εξουσία. Άλλωστε η ιστορική περίοδος των ριζικών εκκλησιαστικών κρίσεων, εξαιτίας της επιτιμητικής κύρωσης του φόνου στον πόλεμο, έχει περάσει (ανάλυση του κανόνα 13 του Μ. Βασιλείου και του ζητήματος του φόνου στον πόλεμο γενικότερα βλ. στον *Γ. Πουλή*, Η άσκηση βίας στην Άμυνα και στον πόλεμο κατά το εκκλησιαστικό δίκαιο, 1988, 29 κ.). Στην εποχή μας η κατηγορία των αντιρρησιών συνείδησης φαίνεται να συνδέεται κυρίως με δύο κοινωνικούς κύκλους: με τους λεγόμενους μάρτυρες του Ιεχωβά (βλ. σχετικά *Ι.Μ. Κονιδάκη*, Νομική θεωρία και πράξη για τους «Μάρτυρες του Ιεχωβά», 1987, *Κ. Καλικούνη*, Το ζήτημα των Μαρτύρων του Ιεχωβά, Το Σύνταγμα 1989, 137 κ.), και ήδη με ένα μάλλον περιθωριοποιημένο τμήμα της νεολαίας: χαρακτηριστικά του τελευταίου είναι μια γενικότερη αμφισβήτηση των σύγχρονων κοινωνικών αξιών και ένας αντικοινομορφισμός.

Τόσο λοιπόν τα προσβαλλόμενα από την άρνηση

ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ

συνείδησης συνιστά αμετακίνητο αντικείμενο αμφισβήτησης και πεδίο συνειδησιακής εκφοράς.

Το πρόβλημα της άρνησης της στρατεύσεως για συνειδησιακούς λόγους του τελευταίου καιρού παρουσιάζει μια ιδιόμορφη και ιδιότυπη οξύτητα που δεν συναντάται στον ίδιο βαθμό σε άλλες δημοκρατικές χώρες. Η όξυνση αυτή θα πρέπει να αποδοθεί στο γεγονός της «ανοιχτής» κριτικής μιας παράδοσης, όπου συνταγματικές διατάξεις, νομοθετικές ρυθμίσεις και ποινικές πρακτικές περιόριζαν πέρα από κάποια θεμιτά όρια τη συνειδησιακή στάση συγκεκριμένων ατόμων¹. Δεν είναι στις προθέσεις της μελέτης αυτής να αναλύσει τους κοινωνιολογικούς λόγους και τις φερεντρικές συνιστώσες της συσσωρευμένης αυτής παράδοσης· μπορούμε, και θα το κάνουμε, να αρκεστούμε σε ελάχιστες, μάλλον αυτονόητες, διαπιστώσεις σε σχέση με τα κοινωνικά στερεότυπά της. Οι γραμμές που ακολουθούν φιλοδοξούν να αποτελέσουν συμβολή στην ανάπτυξη μιας προβληματικής αρκετά διαδεδομένης σε άλλες χώρες, την οποία ωστόσο η έρευνα του ποινικού δικαίου παραγνώρισε ως σήμερα στον τόπο μας. Έτσι ίσως θα αντιληφθούμε, κάτω από μια νέα και γόνιμη οπτική, τα αίτια και την ουσία της σημερινής επικαιρότητας που ζητήματος και θα εντοπίσουμε τρόπους αντιμετώπισής του που να ικανοποιούν το σημερινό μας δικαίω και δημοκρατικό αίτημα.

II.

Μιλώντας για «άρνηση στρατεύσεως», ο ΣΠΚ στεγανοδοιεί

7. Αξιοσημείωτο, σε ευρύτερη θεώρηση, είναι το γεγονός, ότι οι πρόξενες συναπκοί στις δεκαετίες του Κράτους πληθύνονται με ταχύτητα ριθμό στις σύγχρονες κοινωνίες. Υπάρχουν άτομα ή ομάδες που όχι μόνο διαφωνούν και διαμαρτυρούνται αλλά διακηρύσσουν δημόσια και ανεπιφύλακτα ότι δεν πρόκειται να υπακούσουν ή να συμμορφωθούν, ενώ οι βλαπτικές αναμεταστάσεις με την εξουσία αποτελούν καθημερινή επικαιρότητα. Η ουσία της «αντιπαράθεσης» αυτής, για την οποία δεν φαίνεται να υπάρχει εκ των προτέρων γενικά περαιωτική απόφαση, συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της νομιμοποίησης (legitimitas) της εξουσίας, που και μεγάλο είναι, και επίκαιρο πιστωτικό αναδύεται. Επιστημονικά, πάντως, ότι η υποχρέωση για συμμόρφωση στις επιταγές του δικαίου πρέπει να απορρέει από μία συνείδηση καθήκοντος υπακοής. Στη διαμόρφωση και αναπαράγωγή αυτής της συνείδησης, σε συγκεκριμένο κοινωνικό σχηματισμό συμβάλλει το ίδιο το δίκαιο με την εξασφάλιση της ελεύθερης και ρητής συγκατάθεσης —συναινέσεως των εξουσιασμένων, δηλαδή, με τη νομιμοποίηση της εξουσίας, που κάθε φορά (πρέπει να) αποδεικνύεται με τη λειτουργία κατάλληλων θεσμών και πρόσφορων διαδικασιών εγγυήσεων βλ. σχετ. Μάισερ, Συνταγματικό Δίκαιο, 1980, σελ. 74 επ., του ίδιου, Δίκαιο και Πολιτική (1981), σελ. 3 επ. Πέρλ, και Μ. Λαμπρίδη, Η σύγκρουση με το νόμο ως έμμεση κριτική του δικαίου και το συναίσθημα ενόχης, 1975, σελ. 7, 14 επίσης, Arthur Kaufmann, ό.π., σελ. 704 επ.

στην κρατική εξουσία ηθικών δυνάμεων κάθε μορφής, όσο και η ανάπτυξη «εναλλακτικών» κοινωνικών προτύπων στους κόλπους του σύγχρονου κράτους². Αναπόφευκτα, λοιπόν, και τα οξύτερα και τα βαθύτερα θέματα της νομικής επιστήμης, ως κοινωνικής επιστήμης, συναντώνται ή ανάγονται στο πεδίο των συγκρούσεων. Ένα τέτοιο πρόβλημα που διαπερνά τους ερευνητικούς κύκλους της νομικής επιστήμης, της κοινωνιολογικής ανάλυσης και της φιλοσοφικής εμβάθυνσης είναι οι «αντιρρήσεις συνείδησης»³. Πρόκειται για ένα ζήτημα δυσχερές, πολυσυζητημένο και οριακό, καθώς αποτελεί σημείο αιχμής όχι μόνο των συγκεκριμένων όψεων ενός ειδικού προβλήματος του ποινικού ή του συνταγματικού δικαίου, αλλά κυρίως ευρύτερων πολιτικών προβληματισμών⁴. Για τον νομικό, πάντως, και ειδικότερα τον ποινικό λόγο οι δυσχερείες είναι έντονα ορατές, γιατί η μελέτη του προβλήματος προσκρούει σε μια σειρά αρχών, αντιλήψεων και ιδεολογικών ανασυνθέσεων⁵ που διαποτίζουν την υποχρέωση στρατεύσεως, η οποία — και ήδη προσηγγίζουμε την προβληματική μας — για τους αντιρρησίες

2. Βλ. I. Μανωλάκη, Βιβλιοκρισία στο έργο του Γ.Α. Μαγκάκη, Η σύγκρουση καθηκόντων, 1980, Πον. Χρον. 1980, 378, βλ. ακόμη Α. Μάισερ, Συνταγματικό Δίκαιο, I, 1980, σελ. 63, 96 επ., 99, 103 επ., Δ. Τσίτσου, Εισαγωγές Πολιτειολογίας, α, 1977, σελ. 33, Ν. Παυλινά, Πολιτική εξουσία και κοινωνικές τάξεις, β, 1975, σελ. 41 επ. Επίσης W. Windelband - H. Heilmann, Εισαγωγή Ιστορίας της Φιλοσοφίας, Α' τ. (μετ. Ν.Μ. Σκουτέρη), 1980 [1976], σελ. 27-28.

3. Βλ. σχετ. Γ.Α. Δασκαλάκη, «Εναλλακτικά» κοινωνικά πρότυπα και το σύγχρονο κράτος, «Το ΒΗΜΑ» 6.2.1983· προβλ. επίσης Arthur Kaufmann, «Μικρή» και «μεγάλη» αντίσταση [Σκέψεις για το δικαίωμα αντίστασης] από, I. Γιαννίδη, Πον. Χρον. 1982, 704 επ., Μ. Wéber, Βασικές έννοιες κοινωνιολογίας, μετ. Μ. Κυριακού, 1983, σελ. 323 επ.

4. Αναφερόμαστε βέβαια στην ευρύτερη δυνατή έκταση της συνειδησιακής αντίθεσης που μπορεί να οφείλεται όχι μόνο σε θρησκευτικούς λόγους (λ.χ. «μάρτυρες του Ιερωβά»⁶) αλλά σε ηθικούς, ιδεολογικούς, κινηματογραφικούς, ανθρωπιστικούς και φιλοσοφικούς. Βλ. τις εκτενείς καταγραφές στην 1- Έκδοση της Νομικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Έγγραφο 1-546/82) - 25 Αυγ. 1982.

5. Πέρλ, σχετ. K. R. Hinkel, Verfassungsgerichtsbarkeit zwischen Recht und Politik, Eine historische Betrachtung, 1984.

6. Για την ιδεολογική λειτουργία του δικαίου βλ. Μάισερ, Κριτικές σκέψεις ό.π., σελ. 422 επ., του ίδιου, Συνταγματικό Δίκαιο, σελ. 74 επ. Βλ. επίσης Μανωλάκη, Γενική θεωρία του ποινικού δικαίου, α, 1976, σελ. 84 - 85, του ίδιου, Εισαγωγή στην Επιστήμη, σελ. 150 (όπου ακολουθώντας την κριτική διαλεκτική μέθοδο προσεγγίζει τη σχέση δικαίου και πραγματικότητας με βάση την εμπειρικά επαληθευμένη θεωρία και κατάληξη του δικαίου δεν παραλείπει μάλιστα να αποδοθεί στο δίκαιο και διαπιστωτικό χαρακτήρα στη σχέση του με την κοινωνική πραγματικότητα). Για τους παράγοντες που παρεμβάλλονται κατά τη στάθμιση αξιών στην επιστήμη του δικαίου βλ. H. Hubmann, Wertung und Abwägung im Recht, 1977, σελ. 145 επ.

Οι «αντιρρήσεις συνείδησης» ως
οριακό πρόβλημα
του ποινικού δικαίου

Αδάμ Υ. Παπαδαμάκης

I.

Αν η εξέλιξη της κοινωνικής πραγματικότητας, ως αντανάκλαση της κοινωνικής συνείδησης και ως ένα βαθμό της αυτογνωσίας¹, ορίζεται και προσδιορίζεται από τη συνύπαρξη αντιθέσεων, η επιστημονική γνώση δεν μπορεί παρά να δομείται και να συντίθεται επάνω στην υπαρκτή — κοινωνική σύγκρουση². Δεν είναι τυχαίες, άλλωστε, τόσο η αντιπαράθεση

1. Βλ. σχετ. Α. Μάισερ, Νομική Παιδεία και πολιτική, «Συνταγματική θεωρία και Πράξη», 1980, σελ. 736 επ., σελ. 740, του ίδιου, Κριτικές σκέψεις για την έννοια και τη σημασία του δικαίου, ως Αφέντρου Κ. Τσίτσου, 1980, σελ. 404 επ., I. Μανωλάκη, Ιδεολογία και Επιστημονικός λόγος, 1980, σελ. 12 επ., Δ. Τσίτσου, Εργατικό δίκαιο και βιομηχανική κοινωνία, 1977, σελ. 2 επ. Επίσης W. Ickmiller, Μέθοδος, Αξιολογία, Οικονομία, Το Σ. 1977, σελ. 496-510, Μ. Πετρίδης, Τονοποίηση, Κοινωνικές τάξεις και μηχανισμοί κοινωνικής αναπαράγωγής, 1987, σελ. 237 επ.

ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ

χρόνια ο *Peters*. Σε σταθερή βάση συλλογισμών, αφού κάνει διάκριση μεταξύ «δράστη εκ πεποιθήσεως» και «δράστη για συνειδησιακούς λόγους» επισημαίνει ότι η στάση του τελευταίου συνιστά ένα είδος «μαρτυρίας της συνειδήσεώς του». Υποστηρίζει την αναγνώριση λόγω δικαιολογίας του αδικού και ευθέως αποδέχεται τη δυνατότητα αποκλεισμού της εννοχής¹⁴. Αυτή η ποινική μεταχείριση του δράστη για συνειδησιακούς λόγους έχει πάντως κάποια όρια που συνάπτονται με τη δικαστική ποιότητα της συμπεριφοράς του. Έτσι, όταν η στάση του ξεπερνά το πεδίο της προσωπικής του ελευθερίας, η οποία πρδολογείται από τη συνειδήσή του, και οδηγεί στην προβολή ενόχων αγαθών τρίτων, τότε, εκτός από κάποιες οριακές εξαιρέσεις, δεν τίθεται θέμα με τιμωρήσής του. Σε σχέση με τους «μάρτυρες του Ιεχωβά» ο *Peters* δέχεται αποκλεισμό του αδικού χαρακτήρα της άρνησης στρατεύσεως¹⁵.

Εξάλλου, οι *Borpi*¹⁶ και *Göddan*¹⁷ προσαθούν, διαστακτικά κάπως ο πρώτος, ανεπιφύλακτα ο δεύτερος, να ξεφύγουν από το δίλημμα της ευθών του αντirrρησία συνειδήσεως υποστηρίζοντας την αναγνώριση λόγω συγγνώμης.

Γεγονός είναι πάντως ότι οι απόψεις αυτές είναι μεμονωμένες ενώ η θεμελιωστή της αποπνέει μια αίσθηση προβαδισμού της συνειδησιακής απόφασης του ατόμου σε καθαρά φιλοσοφικό ή φιλοσοφορητικό επίπεδο¹⁸. Γι' αυτό και έχουν εκφραστεί επιφυλάξεις για την υπέρβαση βασικών αρχών του ποινικού δικαίου καθώς και για την αποτελεσματικότητα των προορισμών που οι απόψεις αυτές φαίνεται να δημιουργούν. Πιο γνωστή είναι η αρκετά πειστική και οξεία κριτική του *Heinitz*¹⁹. Αν μπορεί να αναγνωρισθεί στις θέσεις αυτές κάποιο προσόν αυτό σίγουρα είναι η επιμονή στο δικαίωμα του

14. *K. Peters*, Überzeugungstäter und Gewissenstäter, in: *Festschrift für H. Mayer*, 1966, σελ. 257, του ίδιου, *Schuldpruch durch das Revisionsgericht bei Freispruch in der Tatsachensinstanz*, in: *Festschrift für Stock*, 1966, σελ. 197 εκ., του ίδιου, *Abschließende Bemerkungen zu den Zeugen-Jehovas - Prozessen*, in: *Festschrift für Engisch*, 1969, σελ. 468 εκ. και πρόσφατα: *Strafrechtspflege und Menschlichkeit*, 1988, σελ. 30 εκ.

15. *K. Peters*, *Fest. für Engisch*, σελ. 477 και σημ. 9.

16. *V. Bopp*, *Der Gewissenstäter und das Grundrecht der Gewissensfreiheit*, 1974, σελ. 251.

17. *J. Göddan*, *Die Rechtsfigur der Überzeugungstäter*, 1975, σελ. 285.

18. *Bl. aget. Peters*, *Strafrechtspflege und Menschlichkeit*, 1988, σελ. 32.

19. *E. Heinitz*, *Der Überzeugungstäter im Strafrecht*, *ZStW* 1966 σελ. 615 εκ. παρόμοιος είναι και ο *Blöcker* του *P. Noll*, *Der Überzeugungstäter im Strafrecht*, *ZStW* 1966, σελ. 636 εκ. *Bl. entz. Wetzl*, *Das Deutsche Strafrecht*, 1969¹¹, σελ. 176, *Jescheck*, *Lehrbuch des Strafrechts*, 1978¹, 334 - 335, *Schönke-Schröder - Cramer*, *StGB*, *Kommentar* 1985²², § 17, Rdnr 17.

«υπηρεσίας» περιορίζεται απόλυτα, κατά την πιο σωστή άποψη, από την αποκλειστική προσηλωσή της στην λειτουργική εξυπηρέτηση της μαχητικής ικανότητας του στρατιωτικού. Κάτω από τον ερμηνευτικό αυτό προσανατολισμό, η υπηρεσία ανήκει άμεσα στον λειτουργικό προορισμό του στρατιωτικού και εξειδικεύεται (i) στις πράξεις προπαρασκευής της μαχητικής ικανότητας (ii) στις πράξεις που διασφαλίζουν την ικανότητα αυτή και (iii) στις πράξεις με τις οποίες υλοποιείται ο μαχητικός προορισμός του στρατιωτικού. Πέρα όμως από αυτή την «έντονη παρουσία» της μαχητικής διαστάσεως της αποστολής του στρατιωτικού, υπάρχει και η (άσπλη) βοηθητική υπηρεσία¹⁰. Είναι γεγονός ότι υπάρχουν άτομα - μέλλοντες στρατιώτες που πάσχουν από ελαφρές σωματικές ή ψυχικές αδυναμίες και έτσι η χρήση των όπλων ξεπερνά τις ικανότητές τους. Στις περιπτώσεις αυτές προβλέπεται, βέβαια, η εκπαίδευσή τους σε «βοηθητικούς ρόλους» αναγκαίους για την λειτουργική αυτάρκεια της στρατιωτικής υπηρεσίας και χρήσιμους στο πλαίσιο της στοιχειώδους αμυντικής «προκαίσεως»¹¹.

III.

Το ζήτημα που στη συνέχεια πρέπει να βρεθεί στο κέντρο της διερευνητικής μας ενασχόλησης είναι η ουσία της «άρνησης» του αντirrρησία συνειδήσεως κάτω από το πρίσμα της καταλογιστής πράξης. Πριν ωστόσο προχωρήσουμε στην αναγκαία ανάλυση και υπέρβαση της προβληματικής αυτής, και προκειμένου να τη διευκολύνουμε, είναι σκόπιμο να δούμε τις σχετικές με το θέμα απόψεις, τις κατευθύνσεις που διαμορφώθηκαν στην ελληνική (αλλά και την ξένη) πραγματικότητα και το ιδεολογικό πλαίσιο που συνέβαλε στον επανακαθορισμό του.

Από τους πρώτους που προβληματίστηκαν για την ποινική ευθών των αντirrρησιών συνειδήσεως και επεχείρησαν να αμβλύνουν την ακαμψία της εδραιωμένης «ανυποληψίας» τους ήταν ο *Radbruch*¹². Αποδίδοντας στο «δράστη εκ πεποιθήσεως» την ιδιαιτερότητα του «άλλως σκεπτόμενου», πρότεινε την ιδιόρρυθμη, ηπιότερη στην ουσία της, τιμωρήσή του, με τη γραφική σκέψη ότι πρόκειται για ένα είδος «αυχμαλώτου πολέμου σ' ένα εσωτερικό πόλεμο»¹³. Συνολική επεξεργασία της προβληματικής του «δράστη εκ πεποιθήσεως» ή του «δράστη για συνειδησιακούς λόγους» επεχείρησε για πολλά

10. Οι επιστημονικές αυτές συμπεριλήψεις κάποιες θέσεις που διατυπώνονται στη διατριβή μου: *Η ανυπακοή του στρατιωτικού ως αξιόποινη πράξη κατά το άρθρο 70 ΣΠΚ*, 1987, σελ. 79 - 140.

11. *Bl. Παπαδάκης*, *ό.π.*, σελ. 121.

12. *G. Radbruch*, *Der Überzeugungsvbrecher*, *ZStW* 1924, σελ. 34 εκ.

13. *G. Radbruch*, *Der Mensch im Recht*, 1957, σελ. 53.

και αντιμετώπιζε ποινικά την άρνηση κατατάξεως (μη έγκαιρης προσλεύσεως) στο στρατό και την άρνηση ή παράλειψη του στρατιωτικού να ενταχθεί λειτουργικά στο σώμα της στρατιωτικής υπηρεσίας (: να εκτελέσει ορισμένη υπηρεσία). Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για το έγκλημα της ανυπακοής (άρ. 40 ΣΠΚ) ενώ στη δεύτερη για το έγκλημα της ανυπακοής (άρ. 70 ΣΠΚ). Οι επιστημονικές που ακολουθούν σε σχέση με τις ανωτέρω τυποποιημένες συμπεριφορές είναι νομίζω χρήσιμες και γι' αυτό αναγκαίες.

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 17 §§ 1 και 2 του Ν. 1763/1988 («Στρατολογία των Ελλήνων») *αυτοακται* κηρύσσονται, όσοι, μετά από γενική ή ειδική πρόσκληση για κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις, δεν εμφανίζονται στις ορισμένες ημερομηνίες ή προθεσμίες στις μονάδες κατάταξης. Εξάλλου, κατά την παρ. 5 του ίδιου άρθρου, στους ανυπατάκτους μερικής ή γενικής επιστράτευσης ή πολέμου επιβάλλονται οι προβλεπόμενες από τον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα ποινικές κυρώσεις και στους ανυπατάκτους ειρηνής φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Γίνεται φανερό, ότι το έγκλημα της ανυπακοής εμφανίζεται με δύο μορφές: τη βασική μορφή του (σε καιρό ειρήνης: άρ. 17 § 5 σε συνδ. με § 1 Ν. 17 63/1988) και τη διακεκριμένη (άρ. 43 ΣΠΚ σε συνδ. με άρ. 17 §§ 1 και 5 του πιο πάνω νόμου). Αξίζει μάλιστα να αναφέρουμε, ότι πριν από την ισχύ του νέου νόμου για τη στρατολογία η ανυπαταξία ειρήνης δεν αποτελούσε ποινικό αδίκημα (άρ. 14 ΠΚ) αλλά διοικητική παράβαση. Πρέπει ακόμη να παρατηρηθεί ότι η ανυπαταξία έχει αυτοτελή ποινική υπόσταση, τυποποιημένη — και στις δύο μορφές της — σε πρωταρχικό ποινικό κυρωτικό κανόνα με απαξία που πηγάζει απευθείας από αυτόν και δεν αποτελεί απλώς παράβαση των διατάξεων της στρατολογικής νομοθεσίας¹⁴. Από την άποψη αυτή, λοιπόν και δεδομένου ότι η πράξη όσο και η απαξία της ανυπαταξίας είναι επαρκώς ορισμένες δεν φαίνεται να τίθεται ζήτημα εναρμονισμού των ανωτέρω κυρωτικών κανόνων με τη διάταξη του άρ. 7 § 1 του Συντάγματος, όπως συμβαίνει - και δικαιολογημένα άλλωστε - με τους «λευκούς ποινικούς νόμους»¹⁵.

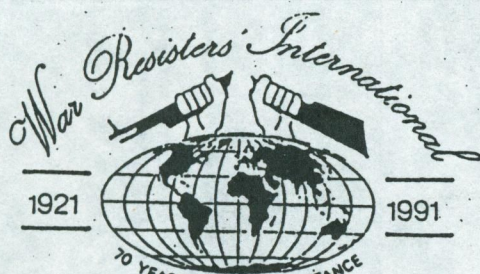
— Τα όρια της αξιόποινης συμπεριφοράς της ανυπακοής (άρ. 70 ΣΠΚ) χαράσσονται από την άρνηση ή παράλειψη του στρατιωτικού να εκτελέσει ορισμένη υπηρεσία. Η έννοια της

8. *Bl. apanafis I. Μανωλάκης*, *Ποινικό δίκαιο*, *Επιτομή γεν. μέρους*, 1985, σελ. 67.

9. *Bl. I. Μανωλάκης*. Το άρθρο 7 § 1α του Συντάγματος και οι Ποινικοί νόμοι, *Ποιν. χρον.* 1983.865 εκ (869 εκ.). Επίσης *Boöl.* Δικ. Συμβ. Διαρκ. Σπρ. Θεσ. 251/1987 (υπόθεση «Μαραγκάκη») με πρστ. Αντεπ. Α. Παπαδάκης, (αδην.).

(Συνέχεια στη σελίδα 14)

WAR RESISTERS' INTERNATIONAL

Γίνεται φέτος το καλοκαίρι (28. Ιουλίου - 4. Αυγούστου) στο Βέλγιο η Τριετής Διάσκεψη της War Resisters' International με μόντο: "Peace on the move?". Χώρος της συνάντησης είναι το La Marlagne και βρίσκεται στο γαλλόφωνο τμήμα του Βελγίου, κοντά στο Namur. Η Διάσκεψη δεν γίνεται αποκλειστικά για τα μέλη της οργάνωσης αλλά είναι ανοιχτή για όλους. Αναμένονται περίπου 200-300 άτομα. Τα ατομικά έξοδα δεν είναι ακόμη γνωστά και εξαρτώνται άμεσα από τις δυνατότητες χρηματοδότησης. Ηδη οι ομάδες του Βελγίου που ανέλαβαν την προετοιμασία της Τριετούς Διάσκεψης εργάζονται επίμονα για την κάλυψη των εξόδων.

Στην περυσινή συνάντηση του Συμβουλίου της WRI (22-26 Ιουλίου '90) που είχε γίνει στο Βερολίνο, έλαβαν μέρος πάνω από 80 αντιπρόσωποι. Η παρουσία γυναικών ήταν έντονη, λόγω της Συνάντησης Γυναικών της WRI που έγινε από 20-22. Ιουλίου, δύο μέρες πριν από τη συνάντηση του Συμβουλίου. Εκτός των μελών της WRI από τη βόρεια Αμερική και Δυτική Ευρώπη συμμετείχαν και πολλά μέλη οργάνωσεων από την (τότε ακόμη) Ανατολική Γερμανία, Πολωνία, Γιουγκοσλαβία, Ουγγαρία, καθώς και Αυστραλία, Ινδία, Ταϊλάνδη και Αργεντινή.

Συνάντηση γυναικών

Στη συνάντηση αυτή ήσαν 30 γυναίκες. Ο φεμινισμός έχει στη WRI μια παράδοση που φτάνει μέχρι το 1921, έτος ιδρύσεως της οργάνωσης. Οι Helene Stöcker (Γερμανία) και Emma Goldman (ΗΠΑ-ΕΣΣΔ) είχαν αξιολογήσει συμμετοχή στη φάση ιδρύσεως της WRI. Μετά τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο η WRI ήταν μια από τις διεθνείς οργανώσεις που είχε ως κέντρο βάρους και τον φεμινισμό δίπλα στη μη-βία, στον αντιμιλιταρισμό και στον ειρηνισμό. Στις διασκέψεις της WRI υπήρχαν πάντα και ομάδες γυναικών. Από το 1976 οργανώνονται διασκέψεις ειδικά από γυναίκες (το 1976 στη Γαλλία, το 1980 στην Αγγλία, το 1987 στην Ιρλανδία). Η επόμενη διάσκεψη γυναικών θα γίνει φέτος στην Ταϊλάνδη - αν βέβαια ξεπεραστούν τα φοβερά οικονομικά προβλήματα, με θέμα: "Γυναίκες και μη-βία, αυτοδιάθεση, και η δημιουργία μιας μη-βιαικής κοινωνίας. Επαφές της WRI υπάρχουν με τις οργανώσεις: Friends of Women (FoW) και Coalition for Peace and Development (COPDEV), δύο μέλη των οποίων ήσαν και στη συνάντηση του Βερολίνου.

Στο Βερολίνο συζητήθηκαν τα θέματα που θ' απασχολήσουν τη διάσκεψη στην Ταϊλάνδη, καθώς και τα διάφορα οργανωτικά προβλήματα. Με τη λήξη των εργασιών του Βερολίνου τονίστηκε, ότι όλο και περισσότερες γυναίκες βλέπουν τη WRI σαν μια σημαντική οργάνωση. Πάντως

ΔΟΜΕΣ ΤΗΣ WRI

Η Τριετής Διάσκεψη είναι καθοριστική για την πολιτική της WRI. Οι ομάδες εργασίας και οι επιτροπές που σχηματίζονται στα πλαίσια της Τριετούς Διάσκεψης είναι ανοιχτές για όλα τα μέλη της WRI αλλά και για όλους τους συμμετέχοντες που δεν είναι μέλη. Οι ομάδες και οι επιτροπές παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους στην ολομέλεια της Διάσκεψης και μπορούν να κάνουν προτάσεις για τη διαμόρφωση της πολιτικής δουλειάς της οργάνωσης, για την αποδοχή των οποίων αποφασίζουν οι αντιπρόσωποι των ομάδων της WRI στη Διάσκεψη ή το Διεθνές Συμβούλιο.

Το Διεθνές Συμβούλιο συνεδριάζει μια φορά το χρόνο. Αποτελείται από έναν ή μια αντιπρόσωπο της κάθε ομάδας-μέλους και 12 εκλεγμένα μέλη. Αυτά τα 12 μέλη εκλέγονται στην Τριετή Διάσκεψη. Το Συμβούλιο εκλέγει το Προεδρείο. Το Προεδρείο συνεδριάζει 4 φορές το χρόνο και φροντίζει για την πραγματοποίηση των αποφάσεων του Συμβουλίου και καθοδηγεί και ελέγχει τη δουλειά του γραφείου στο Λονδίνο.

Θα είχε ιδιαίτερη σημασία, η WRI να συνεχίσει να βλέπει την έννοια της αντίστασης κατά του πολέμου πολύπλευρα και ν' ασχοληθεί με τα μέλλον ακόμη περισσότερο με τα διάφορα εξουσιαστικά συστήματα και τις ποικιλότροπες μορφές καταπίεσης.

Συνεδρίαση του Συμβουλίου

Κεντρικό θέμα ήσαν οι αλλαγές στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Τις πολλές ενδιαφέρουσες τοποθετήσεις συνόδεψαν εποικοδομητικές συζητήσεις. Πάνω σ' αυτό το θέμα δεν εκδόθηκε κάποιο επίσημο ψήφισμα. Εισηγήσεις και συμπεράσματα δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα της WRI Peace News.

Μετά από πολύχρονες συζητήσεις σχετικά με την έκδοση ενός κειμένου θέσεων για τα απελευθερωτικά κινήματα (προς αντικατάσταση του κειμένου του 1968) έγινε αποδεκτό το επεξεργασμένο κείμενο του Howard Clark: "Ειρηνισμός και απελευθερωτικοί πόλεμοι", το οποίο είναι δημοσιευμένο στα αγγλικά στο Peace News του Σεπτεμβρίου. (Η γερμανική μετάφραση είναι στη διάθεση της Επιτροπής για το Στρατό Βερολίνου).

Αναφορές έγιναν από τις διάφορες ομάδες-μέλη της WRI σχετικά με τη δουλειά τους, καθώς επίσης κι από τις υπάρχουσες ομάδες για τα θέματα: Μέση Ανατολή, Λατινική Αμερική, σχέσεις Ανατολής-Δύσης.

Λιγότερο ενδιαφέροντα αλλά για τη μελλοντική δουλειά της WRI αναγκαία θέματα ήσαν:

- ο απολογισμός των οικονομικών της οργάνωσης,
 - ο απολογισμός εργασίας του γραφείου στο Λονδίνο,
 - η συζήτηση για αλλαγή ορισμένων σημείων του καταστατικού και
 - η συζήτηση για την εξεύρεση νέων οικονομικών πόρων.
- Τέλος, το Συμβούλιο ενέκρινε τις αιτήσεις εισόδου στη WRI: της War Resisters' of India/West, του περιοδικού NATE (Irish Network for Nonviolent Action Training and Education), δύο οργάνωσεων αντιρρησιών συνείδησης από Ουγγαρία και Ανατ. Γερμανία και ενός μεμονωμένου μέλους στη Μόσχα.

peace news
FOR NONVIOLENT REVOLUTION

Peace News
55 Dawes Street, London SE17 1EL
tel: +44-71 252 7937 (editorial)
+44-71 703 7189 (admin)
fax +44-71 708 2545
email (on GreenNet) gn!peacenews
telex 933524 box GEO2:WAR.RESISTERS

Η εφημερίδα Peace News είναι το νέο όργανο της WRI, σε αντικατάσταση του Newsletter. Εκδίδεται σε συνεργασία με την ομάδα Peace News Trustees. Οι οικονομικές ανάγκες καλύπτονται από τις δύο πλευρές. Η σύνταξη είναι σχετικά ανεξάρτητη από τη WRI. Κείμενα για δημοσίευση μπορούν να σταλούν στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά. Παράλληλα υπάρχει και το ενημερωτικό φύλλο της WRI "Το σπασμένο όπλο" (εκδίδεται στις 4 παραπάνω γλώσσες).

Όποτε θέλει να
πράξει κάτι
Τριετή Διάσκεψη
μπορεί να έρθει
σε επαφή με τον
Νίκο Περίλο.

(Τηλ. και διεύθυνση
έχουμε στη σελίδα 2)

ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ

τους αντirrησίες συνείδησης. Ο Ν. 731/1977 επιτρέπει στους αρνούμενους να στρατευθούν για λόγους συνειδήσεως που επικαλούνται θρησκευτική κίνητρα, να εκπληρώσουν μια στρατιωτική θητεία άνευ όπλων και διπλής διάρκειας από την κανονική περίοδο. Γίνεται φανερό βέβαια, ότι ο νόμος αυτός (ο πρώτος που αναγνωρίζει δικαίωμα αρνήσεως της (ένοπλης) στρατεύσεως για λόγους συνειδήσεως) στο μέτρο που διατηρεί στρατιωτική σκοπιμότητα, δεν δέχεται ότι η μη μάχημη στρατιωτική θητεία μπορεί και αυτή να είναι συνειδησιακά αμφισβητούμενη για τους αρνούμενους να στρατευθούν για λόγους συνειδήσεως.

iii. Ειδικότερα πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι η πίεση διεθνών οργανώσεων³¹ και ιδιαίτερα του Συμβουλίου της Ευρώπης ήταν εκείνη που προκάλεσε την εσπευσμένη ψήφισή του Ν. 731/1977 από την πρώτη μεταδιδασκαρική βουλή λίγο προτού διελυθεί, το φθινόπωρο του 1977³². Η ουσία των ρυθμίσεων του ανωτέρω νόμου μπορεί να καταγραφεί ως εξής: α) καθιέρωσε —όπως ήδη αναφέραμε— υποχρέωση *άοπλης στρατιωτικής θητείας* μόνο για τους θρησκευτικούς αντirrησίες³³ β) τακτοποιούσε ποινικά δόσεις, κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου, εξέτιαν ποινές ή τελούσαν υπό κατηγορία για ανυπακοή, εξαιτίας της άρνησής τους να φέρουν όπλα (περίπτωση «ειδικής παραγραφής») και γ) προέβλεπε ότι όσοι καταδικάζονται στο μέλλον για άρνηση εκτέλεσης (και) της άοπλης θητείας λόγω των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων, και εκτίουν ποινή ίση προς την εκδότη διαρκεία της άοπλης θητείας, *εξαρνούνται* (αποφυλακίζονται) από την υποχρέωση θητείας ή εκγυμνάσεως³⁴.

Οι ρυθμίσεις αυτές βρήκαν νομοθετική έκφραση και στο νέο στρατολογικό νόμο (1763/1988). Οι καινοτομίες του τελευταίου συνίστανται στην επέκταση της δυνατότητας εκπληρώσεως διπλάσιας —κατά περίπτωση— άοπλης στρατιωτικής θητείας και από όσους αρνούνται να φέρουν όπλα λόγω των *ιδεολογικών τους πεποιθήσεων* (άρ. 5 § 2), στην εκκλήρωση

31. Σημαντικές πρωτοβουλίες ανέπτυξε η (μη κυβερνητική οργάνωση) «Διεθνής Αμνηστία» προσφέροντας στατιστικά στοιχεία (ετήσιες εκθέσεις) για τις διώξεις των αντirrησιών σε όλες τις χώρες του κόσμου βλ. σχετ. Ν. Γαβ. Αντirrησίες συνείδησης και λοιποί θνητοί, «Οικονομικός Ταχυδρόμος» 10-9-1987, σελ. 25-27.

32. Βλ. σχετ. Ν. Αλιβιζάτου, *ο.π.*, σελ. 526.

33. Προβλ. όμως Γ. Κρίππα, Η συνταγματικότητα της απαλλαγής από την ένοπλη θητεία διὰ λόγους θρησκευτικών πεποιθήσεων, ΕΕΝ 1979, 325-328.

34. Στο πλαίσιο των ρυθμίσεων αυτών οι περισσότεροι αντirrησίες κατά κανόνα εξέτιαν το μεγαλύτερο μέρος των ποινών τους σε αγροτικές φυλακές όπου, όπως είναι γνωστό, ο χρόνος φυλάκισης υπολογίζεται ως διπλάσιος βλ. και Αλιβιζάτου, *ο.π.*, σελ. 527· επίσης «Αρνούμαι», τ. 1, Φεβρ. 1985, σελ. 32.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΣΤΙΝ ΣΕΛΙΔΑ 16)

έχει το πράγμα, ατελέσφορο των προοπτικών της²⁶. Επίσης η νομολογία των στρατιωτικών δικαστηρίων —κατά την αντιμετώπιση σχετικών υποθέσεων— δεν επεκτάθηκε ούτε καν σε στοιχειώδεις προσεγγίσεις, εξαντλώντας στην πραγματικότητα τις κρίσεις της σε μια «λήψη του αιτιώμενου», έτσι ώστε οι όποιες (στατικές) θέσεις της και οι συνακόλουθες δικαιοδοτικές κρίσεις της να μη μπορούν να διεκδικήσουν τον χαρακτήρα μιας θεμελιωμένης κριτικής διάθεσης. Από την άποψη αυτή και συναγωγή σαφών συμπερασμάτων είναι επισφαλής. Το γεγονός ότι η πρόσβαση στο θεμελιωτικό περίγραμμα της νομολογίας είναι ατελέσφορη, αφού κάτι τέτοιο δύσκολα αποδεικνύεται με βάση τον «τύπο» των αποφάσεων, δεν ματαιώνει, νομίζω, και τη δυνατότητα διατυπώσεως κάποιων εκτιμήσεων. Μια πρώτη εκτίμηση είναι ότι η προσοπικότητα του «αντirrησία συνείδησης» είναι συχνά το βασικό εκείνο στοιχείο που βαρύνει για την κρίση της υπόθεσης. Εξάλλου, κατά την αξιολόγηση των δεδομένων άρνησης του αντirrησία συνείδησης, το φρόνημα τείνει συχνά να υποκαθιστά την κρίση του καταλογισμού²⁷. Ετσι, η ιδεολογικά συσσωρευμένη αλλά και παραδοσιακά βιωμένη αντίληψη για το πρότυπο του αντirrησία φαίνεται να συντελεί στο καθορισμό της κοινωνικής αντίδρασης όχι τόσο από τη βλαπτικότητα της πράξης, όσο από το αποκαλυπτόμενο φρόνημα του δράστη²⁸. Άλλωστε συμβαίνει σε ορισμένες περιπτώσεις η ανεπίσημη αξιολόγηση του φρονήματος να αναδύεται στην επιφάνεια του γραπτού κειμένου αναπόφευκτα και αφού προηγουμένως γίνουν κάποιες συγκρίσεις²⁹.

Θα πρέπει, ωστόσο, να αναγνωρισθεί ότι τα τελευταία χρόνια η νομολογική πρακτική χαρακτηρίζεται από την τάση σύνδεσης - συσχέτισης της επιβαλλόμενης ποινής με ένα υπολανθάνον πρόσφορο πλαίσιο (άοπλης) θητείας. Έτσι αιτιάσιγά εγκαταλείπεται η εκφοβιστική λειτουργία της ποινής³⁰ και τη θέση της παίρνει μια διαφανιζόμενη θετική προοπτική για μια *άλλη* θητεία. Η πρακτική αυτή διευκολύνθηκε κατά πολύ από τον Ν. 731/1977 (που τροποποίησε τις διατάξεις των άρθρων 6 και 54 του στρατολογικού νόμου: Ν.Δ. 720/1970) αλλά, όπως θέλω να πιστεύω, και από την μεταβολή των αντιλήψεων για

26. ΑΠ 653/1977, Ποιν. Χρον. 1978 20· επίσης Γνωμοδ. Εισ. ΑΠ 24/1969 (αντι-σπαγγ. Κ. Πασιγιάννου), ΝοΒ 1970, 234.

27. Για τη σχέση του καταλογισμού με το φρόνημα βλ. την ανάλυση του Ν. Παρσκαυτάου, Φρόνημα και καταλογισμός στο Ποινικό δίκαιο, 1987, σελ. 93 εκ. και 23.

28. Για τον κίνδυνο αυτό βλ. Παρσκαυτάου, *ο.π.*, σελ. 39.

29. Έτσι Παρσκαυτάου, *ο.π.*, σελ. 24· βλ. Σχόλιο Ι. Μανωλέδου στις Διαρκ. Στ. Αρ. ΑΒ. 605/1985 και Διαρκ. Στ. Θεσ. 1022/1985, Δ και Π ΙΙ (1985) 189.

30. Προβλ. εδώ C. Roxin, Kriminalpolitik und Strafrechtssystem, 1973, σελ. 15 κτ.

ανθρώπου να δίνει δημόσια έκφραση στις πεποιθήσεις του και να συμβάλει με τη στάση του στην αέναη διακίνηση και διαπάλη των ιδεών.

Δεν έλειψαν βέβαια και απόψεις που περιόριζαν τις επιπτώσεις της πράξης του δράστη από συνειδησιακούς λόγους στο επίπεδο της επιμέτρησης της ποινής³⁰ ή πρότειναν την επιβολή ιδιόζουσε ποινής χωρίς αποδοκιμαστικό χαρακτήρα³¹. Επίσης εξελίξεις και νέες τάσεις, χωρίς ωστόσο οριστικούς αναπροσανατολισμούς, παρατηρούνται ολόένα και συχνότερα στο προσκήνιο του διεθνούς ενδιαφέροντος. Και κάτι ακόμη: οι τάσεις αυτές περισσότερο συνιστούν διαμαρτυρία και αντίδραση και λιγότερο πρόκληση ή συνέπεια δικαϊκών συσχετισμών³². Η ελληνική ποινική επιστήμη διέτυπωσε επιφυλάξεις για το σtimώρητο του δράστη - αντirrησία συνείδησης και κατάληξή της είναι να θεωρεί σήμερα αθέμιτη την ποινική του ευθύνη³³.

ii. Στη χώρα μας το πρόβλημα των αντirrησιών συνείδησης κατά βάση αφορά τους «μάρτυρες του Ιεχωβά»³⁴. Εντελώς πρόσφατα εμφανίστηκαν δύο ή τρεις αξιοπρόσεκτες περιπτώσεις ιδεολογικών αντirrησιών συνείδησης. Έως το 1977 η άρνηση θητείας για λόγους θρησκευτικούς ή άλλων πεποιθήσεων, αντιμετώπιζόταν με βάση τις διατάξεις του ΣΠΚ. Η καταδική τους για ανυπακοή συνεπαγόταν ποινές υψηλές, ενώ μετά την έκτισή τους οι αντirrησίες καλούνταν και πάλι υπό τα όπλα για να επακολουθήσει, αν ενέμεναν στην άρνησή τους, δεύτερη, τρίτη ή και τέταρτη καταδική για ανυπακοή³⁵. Μάλιστα δε και ο Άρειος Πάγος θεωρούσε σωστή την πρακτική αυτή χωρίς να προβληματισθεί καθόλου για το, όπως

20. Βλ. σχετ. Γ.Α. Μαρμάκη, Η σύγκριση καθόντων εν τω ποινικό δίκαιο, 1955, σελ. 148· επίσης J. - H. Bruns, Straßzumessungsrecht, Α.Τ. 1974, σελ. 557 κτ., Hirsch, Leipziger Kommentar, vor § 51 Rdnr 185.

21. Βλ. ιδιαίτερα P. Bockelmann, Zur Problematik der Sonderbehandlung von Überzeugungsverbrechern: Festschrift für Welzel, 1974, σελ. 549.

22. Βλ. πρόσφατα G. Bemann, Verbot der Passivbewaffnung und Vermummung wirkunglos und grundrechtswidrig: Zeitschrift der Fernuniversität 2/87. Επίσης Φ. Τερζάκης, Άρνηση της στράτευσης και πολιτική άμυνα, «Σχεδία», 8, 1989, σελ. 38 - 39.

23. Βλ. Α. Κασιαντώνη, Ποινικό Δίκαιο, Γεν. Μέρος, Ι, 1973, σελ. 377, Ν. Ανδρουλάκη, Ποινικών Δικαιον, Γεν. Μέρος ΙΙΙ, 1986, σελ. 105, Ι. Μανωλέδου, Εισαγωγή, σελ. 496.

24. Βλ. σχετ. Ι. Κονιδάκη, Νομική θεωρία και Πράξη για τους «Μάρτυρες του Ιεχωβά», 1987, Κ. Καλαϊτάκη, Το ζήτημα των μαρτύρων του Ιεχωβά, ΤοΣ 1989, 137 κτ., Η. Βυρλί, Die Zeugen Jehovas, die Gewissensfreiheit und das Strafrecht, 1970. Επίσης Κ. Τσαρούχα, Αντirrησίες συνείδησης, 1984.

25. Βλ. σχετ. Χ. Αιθέρη, Συνταγματικές όψεις της αντirrησίας συνείδησης, «Σχολιαστής» τ. 62 (1988), σελ. 13, Ν. Αλιβιζάτου, Αντirrησίες συνείδησης και στρατιωτική θητεία, ΝοΒ 1988, 519 κτ. (526).

ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 8 ΜΑΡΤΙΟΥ 1991	ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 132
-------------------------	----------------	-----------------------

Αριθ. Φ. 420/25/Γ 1092/Σ. 523

Ρύθμιση στρατιωτικών υποχρεώσεων ορισμένων κατηγοριών στρατευομένων, ανυποτάκτων και οπλιτών.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

Έχοντας υπόψη:

α) Τις διατάξεις του νόμου 1763/88 «Στρατολογία των Ελλήνων» (ΦΕΚ 57 Α').

β) Τα σοβαρά ατομικά, οικογενειακά και λοιπά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ορισμένες κατηγορίες στρατευομένων, ανυποτάκτων και οπλιτών μεγάλης ηλικίας.

γ) Τις υπηρεσιακές δυνατότητες που υπάρχουν για ευεργετική, από στρατολογική άποψη, μεταχείριση των παραπάνω ατόμων, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Στους υπόχρεους μειωμένης θητείας δωδεκάμηνης διάρκειας μεταφέρονται και οι οπλίτες που είναι πατέρες ενός τέκνου.

Άρθρο 2

Στις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 30 του νόμου 1763/88 «Στρατολογία των Ελλήνων» υπάγονται όλοι οι κατά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του νόμου αυτού (25.9.1988) υπόχρεοι σε στράτευση, οι οποίοι απέκτησαν την ιδιότητα του μετανάστη μέχρι την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της παρούσας.

Άρθρο 3

1. Εξαιρούνται από τις προσκλήσεις για κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις όσοι Έλληνες υπήκοοι (πλην λιποτακτών) των κλάσεων 1966 μέχρι και 1980 (γεννηθέντες κατά τα έτη 1945-1959), είχαν κατά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του νόμου 1763/88 (25.9.1988) και συνεχίζουν να διατηρούν, εκτός της Ελληνικής και ξένη υπηκοότητα ή απεριόριστης διάρκειας άδεια μόνιμης εγκατάστασης ή εργασίας σε οποιαδήποτε ξένη χώρα. Όσοι από αυτούς διατέλεσαν ή διατελούν σε ανυποταξία, εξαιρούνται της πρόσκλησης για την οποία ήταν ή είναι ανυπότακτοι και κατά συνέπεια τακτοποιούνται για την ανυποταξία τους.

2. Η προαναφερόμενη εξαίρεση είναι απεριόριστης διάρκειας, αρχίζει από την ημερομηνία κατά την οποία ο κάθε ενδιαφερόμενος είχε ή έχει υποχρέωση για κατάταξη στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων και διακόπτεται είτε με την απώλεια των λόγων χορήγησής της είτε με τη συμπλήρωση εξαμήνης παραμονής μέσα στο ίδιο έτος στην Ελλάδα είτε με σχετική αίτηση του ενδιαφερομένου.

3. Η παράγραφος 8 του άρθρου 8 του νόμου 1763/88 έχει ανάλογη εφαρμογή και για την παραπάνω εξαίρεση.

Άρθρο 4

1. Οι υπόχρεοι εκγυχύμησης και οι υπόχρεοι μειωμένης θητείας δωδεκάμηνης ή εξαμήνης διάρκειας για οικογενειακούς λόγους, των κλάσεων 1975 μέχρι και 1980 (γεννηθέντες κατά τα έτη 1954 μέχρι και 1959), δύνανται, αν επιθυμούν, να εξαγοράσουν το υπόλοιπο της στρατεύσιμης υποχρέωσής τους μετά τη συμπλήρωση τετράμηνης πραγματικής στρατιωτικής υπηρεσίας, οπότε και απολύονται οριστικά από τις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων. Όσοι από αυτούς διατέλεσαν ή διατελούν σε ανυποταξία εξαιρούνται μετά την εξαγορά, της πρόσκλησης για την οποία ήταν ή είναι ανυπότακτοι και κατά συνέπεια τακτοποιούνται για την ανυποταξία τους.

2. Όσοι από τους παραπάνω επιθυμούν την τμηματική εκπλήρωση της τετράμηνης στρατιωτικής υποχρέωσης, απολύονται προσωρινά με τη συμπλήρωση διμήνης στρατιωτικής υπηρεσίας, εφόσον κατετάχτησαν ή θα καταταγούν στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1991 και εφόσον εξαγοράσουν όλες τις πλέον των τεσσάρων μηνών στρατιωτικές υποχρεώσεις τους με τη συμπλήρωση της διμήνης

αυτής στρατιωτικής υπηρεσίας. Αυτοί που θα απολυθούν προσωρινά, υποχρεούνται σε επανακατάταξη μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992 για εκπλήρωση και του δεύτερου διμήνου, άλλως κηρύσσονται ανυπότακτοι.

Άρθρο 5

Όσοι από τους στρατευσίμους ή οπλίτες των κλάσεων 1980 και παλαιότερων, απέκτησαν μέχρι την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του Ν. 1763/88 (25.9.1988), την ιδιότητα του μετανάστη σε χώρα που καθορίζονταν από τις διατάξεις του προηγούμενου αυτού στρατολογικού νομοθετικού καθεστώτος και σύμφωνα με τις διατάξεις εκείνες, δύνανται, αν επιθυμούν, να εξαγοράσουν τις στρατιωτικές υποχρεώσεις τους, εφόσον εξακολουθούν να διατηρούν την ιδιότητα αυτή κατά την ημερομηνία της εξαγοράς ή κατάταξης στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Άρθρο 6

Η υπαγωγή των ενδιαφερομένων στις διατάξεις των προηγούμενων άρθρων γίνεται από το αρμόδιο Στρατολογικό Γραφείο κατόπιν υποβολής σε αυτό αίτησης και των παρακάτω δικαιολογητικών:

α) Για την υπαγωγή στα άρθρα 1 και 4: Τα δικαιολογητικά που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν. 1763/88 και της υπουργικής απόφασης που έχει εκδοθεί για την εφαρμογή τους.

β) Για την υπαγωγή στα άρθρα 2, 3 και 5: Πιστοποίηση της αρμόδιας Ελληνικής Προξενικής Αρχής από την οποία να προκύπτουν τα κατά περίπτωση απαραίτητα στοιχεία.

Άρθρο 7

Στις διατάξεις του άρθρου 5 της Φ.420/150/Γ.2088/Σ.3580/1.9.89 απόφασης ΥΕΘΑ, υπάγονται και οι στρατεύσιμοι των κλάσεων 1991 και παλαιότερων οι οποίοι απέκτησαν ή αποκτούν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις μέχρι την προηγούμενη της ημερομηνίας που είχαν ή έχουν υποχρέωση να καταταγούν στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων εξαιτίας λήξης ή διακοπής της νόμιμης παραμονής τους έξω από αυτές.

Άρθρο 8

1. Εξαιρούνται από τις προσκλήσεις για κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις οι μεταπτυχιακοί σπουδαστές (για συμπλήρωση της μόρφωσης ή για τη λήψη διδακτορικού διπλώματος) και οι διαπρέποντες σε επιστημονικές εργασίες ή έρευνες κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ή διδακτορικού διπλώματος, οι οποίοι έχουν υποτροφία που τους χορηγήθηκε πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του Ν. 1763/88 (25.9.1988) και των οποίων η αναβολή ή η εξαίρεση από τις προσκλήσεις για οποιοδήποτε λόγο έληξε από 25.9.1988 μέχρι την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της παρούσας. Την εξαίρεση δικαιούνται και οι τυχόν καταταγέντες με την 91Β/ΕΕΣΟ εφόσον πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις.

2. Για τη διάρκεια της προαναφερόμενης εξαίρεσης, τις λοιπές προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τη διαδικασία χορήγησής της, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της Φ.421.5/11/269514/23.10.84 απόφαση του Ανακληρωτή Υπουργού Εθνικής Αμύνης (ΦΕΚ 769 Β'). Ειδικά στους διαπρέποντες η εξαίρεση χορηγείται με απόφαση της Διεύθυνσης Στρατολογικού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης, με βάση δικαιολογητικά και σύμφωνα με διαδικασία που θα καθορισθούν από αυτή.

Άρθρο 9

Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται με βάση τις διατάξεις της απόφασης αυτής ή οποιαδήποτε άλλη διάταξη για την εξαγορά κάθε μήνα στρατεύσιμης υποχρέωσης ή πρόσθετης στρατιωτικής υπηρεσίας, καθορίζονται από 1.5.1991 σε είκοσι χιλιάδες (20.000) δραχμές. Για τους προερχόμενους από χώρες του Ανατολικού Συνασπισμού ή την Τουρκία τα χρηματικά αυτά ποσά καθορίζονται, από 1.5.1991 σε τρεις χιλιάδες (3.000) δραχμές για κάθε μήνα. Και στις δύο περιπτώσεις τα χρηματικά αυτά ποσά περιέρχονται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης και διατίθενται για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στρατιωτικού προσωπικού, δύνανται δε να αναπροσαρμόζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Αμύνης που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 10

1. Διοικητικές και ερμηνευτικές οδηγίες για την εφαρμογή της απόφασης αυτής εκδίδονται, εφόσον απαιτηθούν, από τη Διεύθυνση Στρατολογικού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης.

2. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, να ισχύσει από τη δημοσίευσή της και να κυρωθεί με νόμο.

Αθήνα, 7 Μαρτίου 1991

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

χρ. 512

ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ

ευδοκίμηση το ενδεχόμενο άρσεως του καταλογισμού.

Υπάρχει όμως προς συζήτηση ένα ακόμη ζήτημα που ασφαλώς δεν μπορούμε να παραμερίσουμε. Θα πρέπει να εξετασθεί εάν, με βάση τα ήδη εκτεθέντα, μπορεί να αρθεί ο καταλογισμός του αντιρρησία συνείδησης στο πλαίσιο σύγκρουσης καθυκόντων³⁰, όπου ο φορέας συνειδητά βέβαια παραβαίνει το καθήκον του (στράτευση) για χάρη ενός ηθικού (θρησκευτικού, ιδεολογικού κλπ) καθήκοντος. Η σύγκρουση καθυκόντων με τη μορφή της υποκειμενικής κατάστασης ανάγκης, βρίσκεται στα όρια του αδικού και του καταλογισμού και κατά βάση αντάγει στους όρους, τις προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα της δικαιολόγησης της προσβολής. Υπ' αυτή την έννοια, η σύγκρουση αυτή, τόσο στο αντικειμενικό πεδίο των εννόμων αγαθών, όσο και στο υποκειμενικό πεδίο των καθυκόντων έχει αρθεί (λυθεί) από το ίδιο το δίκαιο, που καθιστά αναγκαία την επιλογή εκείνη για την οποία παρέχει και τη δικαιολόγησή του³¹. Όταν στην περίπτωση αυτή υπάρχει ηθικό δилημμα (ηθική σύγκρουση καθυκόντων) η προτεραιότητα δίνεται στην εκπλήρωση του νομικού καθήκοντος που εδώ συμπίπτει με την εκπλήρωση της στράτευσης³². Η ευθύνη του φορέα του νομικού καθήκοντος (: του αντιρρησία συνείδησης) είναι λοιπόν δεδομένη για τη συνειδητή παραβίασή του. Όπως έχει το πράγμα, είναι, νομίζω, ζήτημα συνειδητής επιλογής, για το οποίο ο (κάθε) υπεύθυνος *άνθρωπος* αναλαμβάνει την ευθύνη της πρωτοβουλίας του και αρέσκει τη νομική του ευθύνη. Πρόκειται, επομένως, για ηθικό δилημμα σε λυμένη νομικά σύγκρουση που δεν ενδιαιρεί τον αδικό χαρακτήρα της πράξης αλλά ούτε, κατά βάση, και τον καταλογισμό.

Τα όσα είπαμε μέχρις εδώ μας φέρουν βέβαια σε επαφή με την περίπτωση του αντιρρησία συνείδησης, όπου το δилημμα που αντιμετωπίζεται είναι τέτοιας εντάσεως, ώστε, η επιλογή του -αναγόμενη σε μια «τραγική συνειδησιακή πάλη»³³ να γίνεται

Unterschiedswesen, Verbotstium und Vermeidbarkeit des Verbotstiums, 1969, σελ. 188.

40. Γ. αυτών βλ. *Ανθρωπάκη*, Ποινικό Δίκαιο, Γεν. Μερ. (Παν. Παράδ.) σελ. 452-456, *Ι. Ζερβιάδης*, Η κατάσταση ανάγκης, 1943, σελ. 146-151, *Γ. Α. Μανωλάκης*, Η σύγκρουση καθυκόντων ως οριακή κατάσταση του Ποινικού δικαίου, 1980 (Βιβλιογραφία του βιβλίου από τον *Μανωλάκη*, Πον. Χρον. 1980, 378 επ.), *Μανωλάκης*, Επτομή, σελ. 463-468.

41. Βλ. *Μανωλάκης*, ο.π., σελ. 464.

42. Βλ. *Ανθρωπάκη*, ο.π., 453 σημ. 2, *Μανωλάκης*, ο.π., σελ. 464.

43. Αναφέρεται από τον *Ανθρωπάκη*, Ο χυλίστης πατήρ, Ποινικά Μελέται, 1972, σελ. 93-114 (114). Θα ήταν παράλειψή μας αν εδώ δεν κάναμε ιδιαίτερη μνεία για την δεσποτική αντιμετώπιση στο πρόβλημα της άρνησης του «μέγερτα του Ιεχωβά» — πότε να δεχθεί μετάγγιση αίματος στο ετοιμοθάνατο

δράστη, σε άρση του (αρχικού) καταλογισμού ή αλλιώς στη μη αποδοκιμασία της βουλητικής του στάσης, εφόσον κριθεί συγχωρητέα («συγχωρησιμή») σύμφωνα με τη διάταξη του άρ. 31 § 2 ΠΚ. Από την άποψη αυτή γίνεται φανερό, ότι η νομική πλάνη δεν είναι η άγνοια του αδικού αλλά τελικά η εσφαλμένη σύλληψή του που μορφοποιείται σε ένα «ηθικό ψυχικό ενέργημα»³⁴. Προσεγγίζοντας τώρα, με αφετηρία τις ανωτέρω επιστημονικές, τη συνειδησιακή στάση του αντιρρησία συνείδησης απέναντι στο έννομο αγαθό της στρατιωτικής υπηρεσίας³⁵, θα βρεθούμε, νομίζω, στην ακόλουθη θεώρηση του πράγματος: Ο αντιρρησίας συνείδησης πέρα από την πρόθεση μη ενταξίας στο σώμα της στρατιωτικής υπηρεσίας (περίπτωση ανυπατάξιας) ή αρνήσεως της υπηρεσίας (συμμετοχής) του στη διαδικασία ασκήσεως της υπηρεσίας (περίπτωση ανυπατάξιας), έχει βέβαια και πλήρη συνείδηση της προσβολής σ' όλη την έκταση του εννόμου αγαθού. Τουτό θα πρέπει εδώ να θεωρείται μάλλον αυτονόητο, στο μέτρο που το κυρίαρχο ανακλαστικό της φυσιογνωμίας του αντιρρησία συνείδησης είναι η αμφισβήτηση της εν γένει λειτουργικής παρουσίας του στρατού, της αποστολής του και της οργανωτικής του συγκρότησης και συνεχής. Θα πρέπει μάλιστα να σημειωθεί ότι η αμφισβήτηση αυτή δεν αναφέρεται σε προθέσεις ή ευχές, ή ευσεβείς πόθους, αλλά σε μια θεσμική διένυσση των «ρόλων» στο πεδίο της θητείας: ζητώντας δε να αποκτήσει δραστητική επαφή με τον κοινωνικό χώρο ή με οποιοδήποτε πρόσφορο στις εξελίξεις κοινωνολογικό, δεν αποτελεί ρομαντική φανή, καθώς συχνά αποκτά βάρος μιας πρότασης ρευστοπλαστικής. Αυτές ακριβώς οι εγγενείς συνειδησιακές «δράσεις» δεν επιτρέπουν να τεθεί ζήτημα νομικής πλάνης για τις πράξεις του αντιρρησία συνείδησης. Ο τελευταίος γνωρίζει -όσο κανένας άλλος- ότι η «άρνησή» του είναι αδική, αλλά εμμένει σ' αυτήν, γιατί εκάτω από το θετικό δίκαιο τοποθετεί μια, κατά την αντίληψή του ή ακριβέστερα κατά τη συνείδησή του, ηθική, κοινωνική, θρησκευτική ή και πολιτική αναγκαιότητα. Δεν πρόκειται, κατά την αναφορά αυτή, για νομική πλάνη (άρ. 31 § 2 ΠΚ), αφού ο δράστης αντιλαμβάνεται απολύτως τον «χώρο απαξίας» και βρίσκεται σε συνειδητή αντίθεση —αντιπαλότητα προς το θετικό δίκαιο³⁶. Επομένως, μέχρις εδώ δεν μπορεί να

37. Έτσι ο *Μανωλάκης*, Ποινικό δίκαιο, Επτομή γεν. μέρους, 1985, σελ. 492, και *Βιβλιογραφία*, Αρμ. 1985, 1112, *Πρόβλ. Η. Γάρου*, Ποινικών δικαίων, Γεν. Μέρους, II, α. σελ. 306, *Ανθρωπάκης*, ο.π., σελ. 106, *Α. Κοτσολή*, Γνώση και άγνοια του αδικού, 1985, σελ. 10, 124.

38. Για τις λειτουργικές πιέξεις του εννόμου αγαθού «στρατιωτικής υπηρεσίας» βλ. *Παναγιώτης*, ο.π., σελ. 25 επ.

39. Βλ. και *Κατσαντώνη*, ο.π., σελ. 377, *Ανθρωπάκης*, ο.π., σελ. 105, *Μανωλάκης*, ο.π., σελ. 496, *Κοτσολή*, ο.π., σελ. 60, 71, 136 επ. επίσης *Ριζοβίτης*

και της προβλεπόμενης κάθε φορά εφεδρικής υποχρέωσης (άρ. 5 § 5) και στη δυνατότητα του Υπουργού Εθνικής Άμυνας να «καταργεί», σε καιρό γενικής επιστράτευσης ή πολέμου, την παροχή της διπλάσιας άοκλης στρατιωτικής θητείας (άρ. 5 § 4).

Μια ακόμη διαπίστωση, που θα μας απασχολήσει, όπως αξίζει παρακάτω, είναι ότι από την ανωτέρω σκιαγράφηση του προβλήματος διαφαίνεται ήδη μια προϋούσα συνειδητοποίηση για ένα νέο καθορισμό της θέσης του αντιρρησία συνείδησης που πριν από κάποια χρόνια προσέκρινε στην αδιαφορία, τη σκληρή κριτική και την αποφασιστική απόρριψη.

iv. Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, καιρός είναι να προχωρήσουμε στην ανάλυση του κεντρικού ζητήματος της προβληματικότητας μας, που είναι οι όροι του καταλογισμού του αντιρρησία συνείδησης.

Ας θυμηθούμε πρώτα-πρώτα, ότι ο δόλος, ως στοιχείο και μορφή της υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, είναι καθαρή γνώση και θέληση πραγματώσεως των στοιχείων της αντικειμενικής υποστάσεως χωρίς περαιτέρω μεμπτό χαρακτηρισμό. Υποδηλώνει, δηλαδή, μια κατ' αρχήν αντίπαλη (εχθρική) βουλητική στάση του προσώπου απέναντι στα έννομα αγαθά και στο δίκαιο που τα προστατεύει, η οποία επισύρει μια κατ' αρχήν αποδοκιμασία καθαρά τυπική³⁷. Προκειμένου, όμως μια πράξη που κατασκευάζεται με γνώση και θέληση της τέλεσής της, να είναι τελικά καταλογιστή, θα πρέπει να υφίσταται η συνείδηση του δράστη για τον βλαπτικό χαρακτήρα της. Εφόσον έτσι έχει το πράγμα, το δίκαιο αποδοκίμαζε τη συνείδηση αυτή, όταν είναι πλήρης και ο δράστης εμμένει στην άδικη επιλογή του από εχθρότητα ή αντιπαλότητα απέναντι στα έννομα αγαθά ή όταν εκδηλώνεται ως συγχωρητική λαβωμένη αξιολόγηση της προσβολής του αγαθού. Όταν όμως ο δράστης επιδιεκνύει μια αξιολογική παρέκκλιση απέναντι στο έννομο αγαθό και το προσβάλλει, είτε γιατί υποτιμά την ύπαρξή του ως αγαθού, είτε γιατί πιστεύει ότι δικαιούται (με βάση κάποιους κανόνες δικαίου που εσφαλμένα αντιλαμβάνεται και επικαλείται) να το προσβάλλει, η εσφαλμένη αυτή αντίληψη, αναγόμενη σε στοιχείο του χώρου της τελικής απαξίας, αποτελεί βέβαια νομική πλάνη³⁸. Η πλάνη αυτή θα οδηγήσει σε συγγνώμη του

35. Βλ. *Ι. Μανωλάκης*, Γενική θεωρία του Ποινικού δικαίου, γ. 1981, σελ. 160 επ., 167 σημ. 404, *Α. Κατσαντώνη*, Ποινικό δίκαιο, Γεν. Μέρους I, 1973, σελ. 241, *Α. Μαργαρίτη*, Οι εξωτερικοί όροι του αξιόποινου, 1983, σελ. 66.

36. Έτσι *Ι. Μανωλάκης*, ο.π., σελ. 476, σημ. 476. Για τη νομική πλάνη βλ. ιδιαίτερα *Κ. Βουσιώκη*, Η σημασία της πλάνης περί το δίκαιο δια την έννοια του εγκλήματος, 1961, *Γ. Παυλίδης*, Η νομική πλάνη, Επιστ. Εκπ. ΔΣΘ, 1980, 1980, 91 επ., *Τ. Φιλιακόπου*, Περί της νομικής πλάνης εν τω ποινικώ δικαίω, Πον. Χρον. 1954, 325 επ. Για τη σχέση της νομικής πλάνης με το φρόνημα βλ. *Παρασκευάσιμος*, ο.π., σελ. 58.

(Συνέχεια στο βελίδα 18)

ΚΙΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Δημοσιεύουμε κάπως αργά το γράμμα του φίλου μας Γιάννη Χαντζόπουλου από την Πάρμα της Ιταλίας, το οποίο λάβαμε μετά το συμπόσιο του Βερολίνου:

Σίγουρα η φασεολογία σε ένα ντοκουμέντο που απευθύνεται σε μια επιτροπή των ευρ. κοινοβουλίου δεν μπορεί να είναι "αριστοτελική" και τα αιτήματα πρέπει να φαίνονται λογικά, όμως, μια πλατφόρμα διεκδίκησης που αφορά το πρόβλημα της σφαγ. θηλειάς στην Ελλάδα πρέπει για μένα να περιλαμβάνει:

- [illegible]

[illegible]

Καλη δουλεια,

Στοιχεία και Στοιγμά πε

Taxus *x dispersa*

[illegible][illegible]

Ερχονται στη σημερινή σας συνάντηση.

ἡμεῖς οὖν ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ κυρίου ἡμεῖς οὖν ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ κυρίου

Σοφιστικῆς καὶ ἡθικῆς φιλοσοφίας ἀποφάντες ἦσαν.

[illegible]

52971 52972 52973 52974 52975 52976 52977 52978 52979 52980 52981 52982 52983 52984 52985 52986 52987 52988 52989 52990 52991 52992 52993 52994 52995 52996 52997 52998 52999 53000 53001 53002 53003 53004 53005 53006 53007 53008 53009 53010 53011 53012 53013 53014 53015 53016 53017 53018 53019 53020 53021 53022 53023 53024 53025 53026 53027 53028 53029 53030 53031 53032 53033 53034 53035 53036 53037 53038 53039 53040 53041 53042 53043 53044 53045 53046 53047 53048 53049 53050 53051 53052 53053 53054 53055 53056 53057 53058 53059 53060 53061 53062 53063 53064 53065 53066 53067 53068 53069 53070 53071 53072 53073 53074 53075 53076 53077 53078 53079 53080 53081 53082 53083 53084 53085 53086 53087 53088 53089 53090 53091 53092 53093 53094 53095 53096 53097 53098 53099 53100 53101 53102 53103 53104 53105 53106 53107 53108 53109 53110 53111 53112 53113 53114 53115 53116 53117 53118 53119 53120 53121 53122 53123 53124 53125 53126 53127 53128 53129 53130 53131 53132 53133 53134 53135 53136 53137 53138 53139 53140 53141 53142 53143 53144 53145 53146 53147 53148 53149 53150 53151 53152 53153 53154 53155 53156 53157 53158 53159 53160 53161 53162 53163 53164 53165 53166 53167 53168 53169 53170 53171 53172 53173 53174 53175 53176 53177 53178 53179 53180 53181 53182 53183 53184 53185 53186 53187 53188 53189 53190 53191 53192 53193 53194 53195 53196 53197 53198 53199 53200 53201 53202 53203 53204 53205 53206 53207 53208 53209 53210 53211 53212 53213 53214 53215 53216 53217 53218 53219 53220 53221 53222 53223 53224 53225 53226 53227 53228 53229 53230 53231 53232 53233 53234 53235 53236 53237 53238 53239 53240 53241 53242 53243 53244 53245 53246 53247 53248 53249 53250 53251 53252 53253 53254 53255 53256 53257 53258 53259 53260 53261 53262 53263 53264 53265 53266 53267 53268 53269 53270 53271 53272 53273 53274 53275 53276 53277 53278 53279 53280 53281 53282 53283 53284 53285 53286 53287 53288 53289 53290 53291 53292 53293 53294 53295 53296 53297 53298 53299 53300 53301 53302 53303 53304 53305 53306 53307 53308 53309 53310 53311 53312 53313 53314 53315 53316 53317 53318 53319 53320 53321 53322 53323 53324 53325 53326 53327 53328 53329 53330 53331 53332 53333 53334 53335 53336 53337 53338 53339 53340 53341 53342 53343 53344 53345 53346 53347 53348 53349 53350 53351 53352 53353 53354 53355 53356 53357 53358 53359 53360 53361 53362 53363 53364 53365 53366 53367 53368 53369 53370 53371 53372 53373 53374 53375 53376 53377 53378 53379 53380 53381 53382 53383 53384 53385 53386 53387 53388 53389 53390 53391 53392 53393 53394 53395 53396 53397 53398 53399 53400 53401 53402 53403 53404 53405 53406 53407 53408 53409 53410 53411 53412 53413 53414 53415 53416 53417 53418 53419 53420 53421 53422 53423 53424 53425 53426 53427 53428 53429 53430 53431 53432 53433 53434 53435 53436 53437 53438 53439 53440 53441 53442 53443 53444 53445 53446 53447 53448 53449 53450 53451 53452 53453 53454 53455 53456 53457 53458 53459 53460 53461 53462 53463 53464 53465 53466 53467 53468 53469 53470 53471 53472 53473 53474 53475 53476 53477 53478 53479 53480 53481 53482 53483 53484 53485 53486 53487 53488 53489 53490 53491 53492 53493 53494 53495 53496 53497 53498 53499 53500 53501 53502 53503 53504 53505 53506 53507 53508 53509 53510 53511 53512 53513 53514 53515 53516 53517 53518 53519 53520 53521 53522 53523 53524 53525 53526 53527 53528 53529 53530 53531 53532 53533 53534 53535 53536 53537 53538 53539 53540 53541 53542 53543 53544 53545 53546 53547 53548 53549 53550 53551 53552 53553 53554 53555 53556 53557 53558 53559 53560 53561 53562 53563 53564 53565 53566 53567 53568 53569 53570 53571 53572 53573 53574 53575 53576 53577 53578 53579 53580 53581 53582 53583 53584 53585 53586 53587 53588 53589 53590 53591 53592 53593 53594 53595 53596 53597 53598 53599 53600 53601 53602 53603 53604 53605 53606 53607 53608 53609 53610 53611 53612 53613 53614 53615 53616 53617 53618 53619 53620 53621 53622 53623 53624 53625 53626 53627 53628 53629 53630 53631 53632 53633 53634 53635 53636 53637 53638 53639 53640 53641 53642 53643 53644 53645 53646 53647 53648 53649 53650 53651 53652

Το πρόβλημα της οστράκ. θήκης δεν μπορούμε να το ξεχάσουμε από την επικείμενη καίσιμη στο σπράτο, από την ελληνική αμυντική πολιτική, από τις οστράκινες διατάξεις, από το στρατιωτικό της κοινωνικό ζήτημα, από τον ανεξέλεγκτο της οστράκινης διατάξεως, ως χιλιάδες άλλων, οι οποίοι, όπως λέγαμε, και τους λόγους υπέρ, στο εξωτερικό με την αποστολή των οστράκων, επιθυμούν να τα χρησιμοποιήσουν.

[illegible]

Παρόλο που κινεί ορθά την αγωγή για το μαζικό υπορφαν που έγινε μέτρον του Αυγούστου από μέρους της εκκλησίας, βρίσκω ότι η πλατφόρμα που απαιτήματα, παρόλη την εξουσιαστική και αξεμάχη φιλοδοξία της, είναι καίριας περφόρμησης. Παύω ότι η σωτηρία σας θα γίνει οφείδω να μεταβεί σ' οτιδήποτε από τη σωτηρία και τη σωτηρία και την πλατφόρμα που διεκδικεί. Αυτή η πλατφόρμα πότες πρέπει να είναι «επιδεικνύει» στα αγγλικά, να μην μενορκίζεται «επιδεικνύει» στην ελληνική.

ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ

IV.

Φθάνοντας στο τέρμα των συλλογισμών μας και ενόψει του «νομικού αδιεξόδου» που φαίνεται να κυριαρχεί στη δικαϊκή μεταχείριση των αντιστασιακών συνειδητών — η αναφύλαξη, μοναδική όπως έχει το πράγμα, περίπτωση αποενοχοποίησης και οριακή είναι και εξαιρετική σπάνια — ενδυναμώνεται κανείς στην παραδοχή, ότι οι συνθήκες διαμορφώνουν νέα δεδομένα που απαλλαγμένα από παλιότερες προκαταλήψεις, είναι πρόσφορα να υποδεχθούν και να συζητήσουν άμεσα και ειλικρινά το πρόβλημα όπως το συνειδητοποίησε η ευαισθησία των καιρών και το αντιλαμβάνεται η ευρωπαϊκή εμπειρία⁴⁴. Χρειάζεται ειλικρινής τοποθέτηση η ευρωπαϊκή εμπειρία⁴⁵. Χρειάζεται να μην αποστασιοποιηθούμε αναδιπλώνοντας των κατευθύνσεων όχι μέσω αποστασιοποιημένων αναδιπλώσεων αλλά στη βάση μιας ιδεολογικής προσαρμογής και ορθολογικά διαμορφωμένης τομής. Για το λόγο αυτό το ζήτημα τοποθετείται σ' ένα πεδίο όπου πράγματι πρωτανεύει η αξιολογική ουδετερότητα και δεν διακονείται μονοσήμαντα από ξεπερασμένους πια αφορισμούς στατικών «πολιτικών σταθμίσεων». Αξιολογώντας η έννομη τάξη, στο πλαίσιο των δικαιιοπολιτικών της επιλογών, τον βαθύτερο χαρακτήρα της «στάσης» συγκεκριμένων ατόμων (αντιστασιακών συνειδητών), ως ζωτικής

48. Στο διεθνές επίπεδο διαμορφώσεως της στρατιωτικής υποχρέωσης κολλοί αρνούνται να στρατευθούν για λόγους συνειδητών παρόχτων υπηρεσιών σε άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής. Έτσι στα κράτη μέλη της ΕΟΚ που αναγνώρισαν το δικαίωμα αφήσεως στρατεύσεως για λόγους συνειδητών, καθιερώθηκε μια αναληρωματική («πολιτική») θητεία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας η πρόβλεψη της αναληρωματικής θητείας γίνεται από το άρθρο 12a (Dienstleistungspflicht) του Θεμελιώδους νόμου. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι για τους αρνούμενους ένεκα συνειδητών πρέπει να προβλέπεται αναληρωματική θητεία, η οποία δεν περιλαμβάνει στρατιωτική εκπαίδευση. Ο νόμος περί υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας (Wehrpflichtgesetz) και ο νόμος περί πολιτικής θητείας (Zivildienstgesetz) περιέχουν περαιτέρω διευκρινίσεις επί του θέματος αυτού (βλ. υπ' αριθ. 44/1981 ανακοίνωση της Νομικής Επιτροπής Ευρ. Κοινοβουλίου επίσης Schmidtkeuer, Straßer, A.T., 1975, σελ. 335). Ακόμα για τη συνταγματική κατοχύρωση των αντιστασιακών συνειδητών ειδικές διατάξεις περιέχουν τα Συντάγματα της Ολλανδίας (άρ. 196, εξαίρεση από τη στρατιωτική θητεία για «σοβαρούς λόγους συνειδητών»), της Πορτογαλίας (άρ. 41 § 5: «δικαίωμα» σε άσπλη θητεία ίσης διάρκειας για τους αντιστασιακούς) και της Ισπανίας (άρ. 30 § 2: δυνατότητα εναλλακτικής «κοινωνικής υπηρεσίας» για τους αντιστασιακούς). Βλ. επίσης τον γαλλικό Ν. 71-424/1971, τον Ιταλικό Ν. 772/1972: πρόκειται και εδώ για νομοθετική αναγνώριση του δικαιώματος απαλλαγής είτε από την ένοπλη, είτε και από άσπλη στρατιωτική υπηρεσία. Αλλά και στη Μεγ. Βρετανία και τις Η.Π.Α. όπου σε καιρό ειρήνης η στρατιωτική θητεία είναι εθελοντική, η αντίρρηση συνειδητών αναγνωρίζεται υπό αυστηρά οριοθετημένες προϋποθέσεις ως λόγος απαλλαγής από την στρατιωτική υπηρεσία σε καιρό γενικής επιστράτευσης: τα στοιχεία αυτά αναφέρονται από τον Ν. Αλβιότα, ό.π., σελ. 520, 521.

ψυχικά καταπιεστική. Εδώ αν προκύψει η «παράνομη» για χρήση της ηθικής λύση, μπορεί να δοθεί συγγνώμη στο δράστη και να μην του καταλογισθεί σε ενοχή η τελικά άδικη πράξη του⁴⁶. Πρόκειται για αξιοσημείωτο θέμα όπου το τραγικό ηθικό (ιδεολογικό) αδιέξοδο του αντιστασιακού συνειδητού είναι το στοιχείο που προσδιορίζει μια τέτοια κρίση. Όταν, πάντως, ο αντιστασιακός συνειδητός (δράστης) αγνοεί με ελαφρότητα και αδιαφορία την ηθική προβληματική της κατάστασής του και προβάλει στην επιλογή του με βάση στατική ελεγχόμενη και ωφέλιμα κίνητρα, ο καταλογισμός δεν μπορεί και δεν πρέπει να αρθεί⁴⁷. Ενώ αντίθετα, όταν ο δράστης έχοντας συνειδητή της ηθικά - ιδεολογικά κρίσιμης κατάστασης του αποφασίζει και προβάλει στην πράξη του κάτω από συνθήκες τραγικής συνειδησιακής αντιρρησης, τότε, όπως είπαμε, το ηθικό αυτό αδιέξοδο (που κατ' ουσία ταυτίζεται με ψυχική ταραχή: βλ. αρ. 34 ΠΚ) μπορεί να αξιολογηθεί, στο πλαίσιο των κρίσεων (οριακών πάντως) παραμέτρων του⁴⁸, ως λόγος συγγνώμης. Στο σημείο που το νευρικό πρόβλημα του καταλογισμού είναι το «δύναμαι άλλως» του κατηγορουμένου, η ανώτερη αξιολόγηση είναι ανάγκη να αποσυνδέεται από κοινωνικοηθικά φρονηματικά στερεότυπα και προκαθορισμένα μοντέλα συμπεριφοράς⁴⁹. Η εξατομικευσα διερεύνηση και απόδειξη στην περίπτωση αυτή θα αποτελούσε την καλύτερη ασφαλιστική δικλείδα στη μη διολίσθηση σε λύσεις «ρουτίνας», ενώ η γενίκευση μέσω της αναγωγής στο «μέσο άνθρωπο» μια επικίνδυνη απλούστευση και αθεράπευτη υποκρισία⁴⁷.

καθί του, τόσο από τον ανώτερο συγγραφέα όσο και από το 161/1970 Βουλ. Πλημ. Θεο. που έκανε δεκτή την εμπεριστατωμένη πρόταση του Εισαγγ. Κ. Σταμάτη.

44. Βλ. σελ. Μανωλάκης, ό.π., σελ. 464.

45. Έτσι και Μαγκάκης. Η σύγκρουση καθηκόντων, σελ. 70.

46. Και στην περίπτωση αυτή, πάντως, η στάθμιση των αδικιών της παράβασης του αντιστασιακού συνειδητού επιβάλλει καταλυτικά το ενδεχόμενο άρσας του καταλογισμού του. Πρακτική πρόβαση στην διαπίστωση αυτή αποκτάμε από τη θεώρηση του ακόλουθου παραδείγματος: Θα μπορούσε βέβαια να γίνει δεκτή η άρση του καταλογισμού στην περίπτωση που ο τριαντάχρονος στρατιώτης, μέλος μιας διεθνούς οργάνωσης που αγωνίζεται για τον αποκλισμό, αρνείται να υπηρετήσει τη δωδεκάμηνη θητεία του, λόγω του ότι η πράξη του αυτή θα ανέφερε «ότι μέχρι τότε είχε στудέντ». Δεν είναι βέβαιο ότι θα είχε έτσι το πρόβλημα αν η στράτευση του συντέλιε με μια εμμελκή κατάσταση. Η ανισοταξία, ή η ανισοκατάσταση, κάτω από μια τέτοια περίπτωση, «μεγεθύνει» βέβαια το αδικό της και καθιστά δυσχερή την αξιολόγηση του ηθικού αδιεξόδου υπέρ του αντιστασιακού συνειδητού. Το ζήτημα, ωστόσο, είναι πραγματικό, γι' αυτό και το παράδειγμα είναι καθαρά διευκρινιστικό των συλλογισμών μας χωρίς ασφαλώς να προδικάζει γενικά κριτήρια.

47. Βλ. Παρασκευάσπου, ό.π., σελ. 56 επ.

προέκτασης του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης των πεποιθήσεών τους, και σταθμίζοντας τις παραμέτρους εμφάνισης μιας ηθικά — ιδεολογικά καταπιεστικής επιλογής, μπορεί να δώσει διέξοδο στη συνειδησιακή τους απόφαση, καθιερώνοντας την εναλλακτική «κοινωνική θητεία»⁴⁸. Η «κοινωνική θητεία» θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως (εναλλακτική) προσφορά στην κοινωνία και όχι ως απλό υποκατάστατο κοινής, να μην προσηλώνεται άκαμπτα στην στρατιωτική σκοπιμότητα και βέβαια να μη δημιουργεί νέες συνειδησιακές συγκρούσεις. Από την άποψη αυτή, θα παύσει έτσι να ταυτίζεται στην πράξη η έκταση μιας ποινής με την εκπλήρωση μιας υποχρέωσης προς το κράτος⁴⁹. Αν, σύμφωνα με το προηγούμενο, οι «αντιστασιακοί συνειδητοί» αποτελούν για το ποινικό δίκαιο ένα οριακό πρόβλημα, για το σύγχρονο κράτος δίκαιον μάλλον συνιστούν αληθινή πρόκληση που αποκαλύπτει πόσο ευαίσθητοποιημένες είναι οι διαθέσεις του και πόσο δημοκρατικές οι προθέσεις του.

49. Για το ότι η μορφή αυτή θητείας δεν έρχεται σε αντίθεση με το Σύνταγμα βλ. τις εισηγίες προεργασίας του Ν. Αλβιότα, ό.π., σελ. 522 επ. βλ. επίσης Κ. Ταφούλα, Εναλλακτική θητεία: Γιατί είναι λύση... «Κυριακάκη», 8 - 5 - 1988 50. Έτσι και Αλβιότας, ό.π., σελ. 528.

ΒΑΣΕΙΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

"Θεωρώ καθήκον μου να εναντιώνομαι στην παρουσία των ξένων βάσεων γιατί υποθηκεύουν το παρόν και το μέλλον της χώρας μας. Θεωρώ ότι δεν εξυπηρετούν κανένα συμφέρον εθνικό, απεναντίας είναι πηγή κινδύνων.

Συμμετείχα σε μια νόμιμη ειρηνική εκδήλωση. Αρνούμαι ότι διέπραξα παράνομες πράξεις. Θεωρώ ότι διέπραξαν συγκεκριμένες παράνομες πράξεις αυτοί που προσπάθησαν να διαλύσουν την εκδήλωση, δηλαδή τα ΜΑΤ, η αστυνομία και αυτοί που τους καθοδηγούσαν."

Αυτά είπε στην απολογία του (6/2/91) ο γιατρός και Δημοτικός σύμβουλος Χανίων Κωστής Νικηφοράκης αναφορικά με τα γεγονότα της 23ης Ιουλίου 1990. Το χρονικό των γεγονότων (μέχρι τις 6/2/91). πήραμε με fax από την Άννα Τσουρή στα Χανιά:

-ΔΕΥΤΕΡΑ, 23/7/90: Διαδήλωση των Χανιωτών κατά των βάσεων δεχεται επίθεση των ΜΑΤ με δακρυγόνα κλπ. Εξαιτίας αυτού, πολλές χιλιάδες Χανιώτες αγανακτισμένοι αντιστέκονται στην επίθεση των ΜΑΤ επί 18 ώρες, με αποτέλεσμα τραυματισμούς, συλλήψεις, ζημιές στο κτίριο της Νομαρχίας Χανίων.

-ΤΡΙΤΗ, 24/7/90: Πολλές χιλιάδες Χανιώτες (άνω των 15000) διαδηλώνουν ειρηνικά κατά των βάσεων, κατά της επίθεσης των ΜΑΤ και κατά του νομάρχη Νάτσινα. Εκτεταμένα επεισόδια και αιματοχυσία αποφεύχθηκαν, αφού απελευθερώθηκαν οι συλληφθέντες και απομακρύνθηκαν τα ΜΑΤ.

-Τις επόμενες μέρες τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και πολιτικοί, για να καθησυχάσουν το λαό διαλαλούν ότι το θέμα θεωρείται λήξαν.

-Τέσσερις μήνες μετά αρχίζει η κλήση σε απολογία δεκάδων κατηγορουμένων για τα γεγονότα αυτά. Ο πρώτος κληθείς, αρχές Νοέμβρη, Μανώλης Τσιναράκης προφυλακίζεται με χαλκευμένες κατηγορίες για κακοურγήματα.

-Μια βδομάδα μετά πολλές χιλιάδες Χανιωτών διαδηλώνουν επί ώρες κατά των βάσεων απαιτώντας το σταμάτημα των διώξεων και την άμεση αποφυλάκιση του Τσιναράκη.

-Από τότε μέχρι σήμερα δεκάδες Χανιώτες, κατηγορούμενοι με τις γνωστές ψευδομαρτυρίες αστυνομικών, καλούνται σε ανάκριση και κρίνονται υπό όρους(εγγύηση) αποφυλακιστέοι.

-ΠΕΜΠΤΗ, 31/1/91: Καλούνται για ανάκριση άλλοι τέσσερις επώνυμοι Χανιώτες, κατηγορούμενοι για κακοურγήματα. Απ' αυτούς ο Βαρδής Τσουρής κρίνεται προφυλακιστέος. Αμέσως και αυθόρμητα εκατοντάδες Χανιώτες απέκλεισαν επί 12 ώρες τις εξόδους των δικαστηρίων, μη επιτρέποντας την εκτέλεση της απόφασης και απαιτώντας την ανάκλησή της.

-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 1/2/91: Πραγματοποιείται από το Δήμο Χανίων συγκέντρωση και πορεία 4000 ατόμων ενάντια στις ξένες βάσεις και στην προφυλάκιση των Βαρδή Τσουρή και Μανώλη Τσιναράκη. Μετά το τέλος της συγκέντρωσης σχηματίστηκε μεγάλη πορεία, που κατευθύνθηκε στις φυλακές Χανίων, όπου βρίσκονται προφυλακισμένοι οι Τσουρής και Τσιναράκης. Οι συγκεντρωμένοι παρέμειναν έξω από τον χώρο της φυλακής για 1.30 ώρα, φωνάζοντας συνθήματα συμπαραστάσης στους προφυλακισμένους συναγωνιστές και απαιτούσαν την άμεση αποφυλάκισή τους."

Οι Τσουρής και Τσιναράκης τελικά αποφυλακίστηκαν, ο Νικηφοράκης αθωώθηκε, κι από τότε οι κινητοποιήσεις λιγότεψαν σημαντικά.

Ο πόλεμος του Κόλπου σε συνδιασμό με την απεριορίστη χρησιμοποίηση των βάσεων στην Κρήτη ήταν θέμα πολλών ψηφισμάτων: Η ΠΕΓΕΣΥ(Παγκρήτια Ένωση Γιατρών Ε.Σ.Υ.) δήλωνε: "Ο πόλεμος στον Περσικό επαληθεύει προφητικά τους αγωνιστές που στις 23. Ιουλίου περικύκλωσαν ειρηνικά τη Νομαρχία. Μέσα στο κλίμα της παγκόσμιας ανησυχίας που δημιουργεί ο πόλεμος στον Περσικό, η ΠΕΓΕΣΥ θεωρεί ότι οι κα-

... 6τα ψιλά ...

Αθωώθηκε ο Καλογιάννης από το αναθεωρητικό στρατοδικείο Θεσσαλονίκης, για την άρνησή του να υπηρετήσει την πειθαρχική φυλακή. Επίσημη αιτιολόγηση του δικαστηρίου ήταν η ... έλλειψη στοιχείων. Αυτή ήταν η δεύτερη αθώωση σε διάστημα 18 μηνών, μετά την αθώωση του Πάνου Γρηγοριάδη. Ετσι, το στρατοδικείο παραδέχτηκε έμπρακτα την αντισυνταγματικότητα της πειθαρχικής φυλακής. Δε μένει παρά και η πολιτική ηγεσία να προχωρήσει στην κατάργηση των διατάξεων που αφορούν την πειθαρχική φυλακή. Προς αυτή την κατεύθυνση καλούνται όλοι οι στρατευμένοι να αρνηθούν να υπηρετήσουν την πειθαρχική φυλακή που τους επιβλήθηκε, μια και θεωρείται βέβαιο ότι δεν θα υποστούν συνέπειες.

Εκκρεμεί η απόφαση του Αρείου Πάγου για την υπόθεση του Πάνου Γρηγοριάδη σχετικά με την κατηγορία για προσβολή στρατού. Το ανώτατο δικαστήριο της χώρας θα αποφανθεί αν η άσκηση κριτικής στο στρατό αποτελεί αξιόπονη πράξη. Περισσότερα για το θέμα αυτό, καθώς και για την πειθαρχική φυλακή στο Δελτίο Νο 3 από τον Πάνο Γρηγοριάδη.

Μεμονωμένοι αντιρρησίες συνείδησης κλήθηκαν τελευταία στον ανακριτή, κατηγορούμενοι για ανυποταξία. Οι αντιρρησίες αντέδρασαν με αποστολή υπομνημάτων μέσω των δικηγόρων τους, τα οποία ισχυρίζονται ότι δεν υφίσταται κατάσταση ανυποταξίας, επειδή έγκαιρα δήλωσαν ότι στο στρατολογικό τους γραφείο ότι είναι αντιρρησίες συνείδησης και δεν είναι υπεύθυνοι για το γεγονός ότι η ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπει ρυθμίσεις γαι το άτομο τους. Μετά απ' αυτό οι αντιρρησίες αυτοί δεν ενοχλήθηκαν. Υπενθυμίζεται ότι οι θρησκευτικοί αντιρρησίες (Μάρτυρες του Ιεχωβά) συνεχίζουν να φυλακίζονται. Ενώ οι "πολιτικοί" αντιρρησίες κυκλοφορούν -ακόμη- ελεύθεροι, δεν τους επιτρέπεται να ταξιδέψουν στο εξωτερικό και ζουν με την αβεβαιότητα για το αν και πότε θα συλληφθούν.

ΕΠΑΝΕΧΔΙΔΕΤΑΙ ΤΟ "ΑΡΝΟΥΜΑΙ"

Βγήκε ήδη το νέο τεύχος του περιοδικού "ΑΡΝΟΥΜΑΙ". Η επανέκδοσή του αναμένεται να δώσει νέα ώθηση στο αντιμilitarιστικό κίνημα στην Ελλάδα. Κάθε είδους συνεργασία (άρθρα, μεταφράσεις, συνδρομές) είναι ευπρόσδεκτη. Γράμματα και παραγγελίες μπορούν να σταλούν στη διεύθυνση:

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΑΡΝΟΥΜΑΙ", ΣΟΛΩΜΟΥ 27, 10682-ΑΘΗΝΑ

ταδίκες ανθρώπων που αγωνίζονται για να μη γίνει η Κρήτη το ορμητήριο των γερακιών που δολοφονούν μαζικά τον άμαχο αραβικό λαό, αποτελούν προκλήση και επίθεση στην υπόθεση της παγκόσμιας ειρήνης." Η Ομοσπονδία Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδας δήλωνε ότι "ο αγώνας για το διώξιμο των ξένων βάσεων είναι όσο ποτέ άλλοτε επίκαιρος" και ότι "οι κοινωνικοί αγώνες δεν φυλακίζονται και δεν ποινικοποιούνται." Δυστυχώς θα πρέπει εδώ να προσθέσουμε και το "χομετατικοποιούνται". Γιατί οι μεγάλες κινητοποιήσεις κατά των βάσεων είχαν πιο πολύ ψηφοθηρικό χαρακτήρα. Είναι μοιραίο για το κίνημα κατά των βάσεων να μην είναι κίνημα βάσης αλλά να καθοδηγείται από μία καθαρά πασοκική "Συντονιστική Επιτροπή Φορέων κατά των βάσεων", στις διαδηλώσεις της οποίας πρωτοστατούσαν βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, οι ίδιοι δηλαδή που όχι μόνο δεν έδιωξαν τις βάσεις, όπως υποσχέθηκαν, αλλά φρόντισαν και για την επέκτασή τους. Η πλήρης αποτυχία ενός τέτοιου κινήματος είναι εκ των προτέρων δεδομένη.

FAZ 6/3/91

„Normaler Ausweis genügt für Aufenthaltsberechtigung“

mwh. FRANKFURT, 5. März. Für Arbeitnehmer aus Mitgliedstaaten der Europäischen Gemeinschaft, die in der Bundesrepublik eine räumlich und zeitlich unbeschränkte Aufenthaltsberechtigung erhalten wollen, reicht es aus, wenn sie ihre Identität durch einen normalen Lichtbildausweis ihres Heimatlandes nachweisen können. Die deutschen Ausländerbehörden dürfen keine weiteren Anforderungen an die Ausweispapiere stellen. Das hat der Europäische Gerichtshof in Luxemburg in einem am Dienstag verkündeten Urteil (Aktenzeichen: Rs C-376/89) klargestellt. Die Stadt Reutlingen hatte einem griechischen Lehrer, der seit 1973 in der Bundesrepublik berechtigterweise lebte, die Aufenthaltsberechtigung versagt. Die Begründung lautete, der Grieche habe zwar einen gültigen griechischen Personalausweis, der jedoch nicht zum Verlassen Griechenlands berechtige. Da im Zeitpunkt des Antrages kein Reisepaß vorlag, wurde die Aufenthaltsberechtigung versagt. Es sei ein für die Einreise in die Bundesrepublik gültiger Ausweis vorzulegen, verlangte die deutsche Behörde. Das in letzter Instanz angerufene Bundesverwaltungsgericht in Berlin wollte nun vom Europäischen Gerichtshof wissen, ob das zutreffe. Die Luxemburger Richter lassen jedoch einen normalen Ausweis genügen. Die den deutschen Gesetzen zugrunde liegende Richtlinie der Europäischen Gemeinschaft verlange nur die Vorlage eines gültigen Ausweises. Es sei nicht erforderlich, daß dieser Ausweis zum Verlassen des Heimatstaates berechtige. Denn innerhalb der Mitgliedstaaten sei die Freizügigkeit der Arbeitnehmer ein so wichtiger Grundsatz, daß die Vorschriften weit auszulegen seien, um keine unnötigen Hindernisse in den Weg zu legen.

Ταξίδια στις χώρες της ΕΟΚ μόνο με την ταυτότητα

Διαβάστε σχετικά στη σελίδα 6

Seite 26 · Frankfurter Rundschau

8/3/91

Deutsche Grenzschutzbeamte müssen bald Griechisch lernen

öhl ATHEN, 7. März. Die Beamten des Bundesgrenzschutzes und des deutschen Zolls müssen sich „vorausichtlich“ mit dem griechischen Alphabet vertraut machen: die Brüsseler EG-Kommission, hat jetzt die zuständigen deutschen Stellen aufgefordert, griechischen Staatsangehörigen, wie allen anderen EG-Bürgern, die Ein- und Ausreise mit dem Personalausweis zu gestatten. Bisher erkennen die deutschen Grenzschützer den griechischen Personalausweis nicht als Reisedokument an, weil er nur Angaben in griechischer Schrift enthält. Demgegenüber enthalten die griechischen Reisepässe alle Eintragungen auch in lateinischen Buchstaben. Die deutsche Seite argumentiert bisher, das griechische Alphabet sei „nicht allgemein verständlich“. Dieser Auffassung vermochte sich die EG-Kommission allerdings nicht anzuschließen: binnen zwei Monaten soll nun die Bundesrepublik den griechischen Personalausweis beim Grenzübertritt akzeptieren; andernfalls will die Kommission den Fall vor den Europäischen Gerichtshof bringen.

ΕΚΧΕΙΡΟΣΤΟΛΙΑ 7/3/91
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, 7. Του Π. ΠΑΝΤΕΛΗ

Η ΚΟΜΙΣΙΟΝ αποφάσισε να αποκαταστήσει το κοινοτικό «κύρος» της ελληνικής αστυνομικής ταυτότητας, που δεν έχει αναγνωριστεί από όλα τα κράτη-μέλη, επειδή η ελληνική γραφή δεν είναι κατανοητή. Σύμφωνα με κοινοτική οδηγία, οι πολίτες κάθε κράτους-μέλους της ΕΟΚ μπορούν να ταξιδεύουν μέσα στην Κοινότητα μόνο με την αστυνομική ταυτότητα χωρίς διαβατήριο. Η Γερμανία, όμως, δεν αναγνωρίζει τις ελληνικές ταυτότητες επειδή η ελληνική γραφή είναι διαφορετική από τη λατινική, που χρησιμοποιούν όλες οι άλλες χώρες-μέλη. Ηδη, η Κομισιόν ζητάει από τη Γερμανία να εφαρμόσει την κοινοτική οδηγία και για τους Έλληνες υπηκόους. Σύμφωνα με την κατιολογημένη γνώμη, που έστειλε η Κομισιόν στη Γερμανία πριν από λίγες ημέρες, οι αρμόδιες γερμανικές αρχές, μέσα σε δύο μήνες το αργότερο, πρέπει να δέχονται την είσοδο στη Γερμανία των Ελλήνων, που ταξιδεύουν μόνο με την αστυνομική ταυτότητα, χωρίς διαβατήριο. Αν η Γερμανία δεν συμμορφωθεί με την οδηγία, η Κομισιόν θα προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Υπενθυμίζεται, ότι με κατιολογημένη γνώμη η Κομισιόν ζητεί και από την Ελλάδα να επιτρέψει στους Έλληνες πολίτες να ταξιδεύουν στις χώρες της ΕΟΚ με τις αστυνομικές ταυτότητες, χωρίς διαβατήρια.

Η ταυτότητα διαβατήριο για την ΕΟΚ

Ο ΑΟΙ οι Έλληνες πολίτες, όπως και οι πολίτες των άλλων κρατών μελών της ΕΟΚ, μπορούν να κυκλοφορούν στην Κοινότητα επικρίνεται με την επίδειξη του δελτίου ταυτότητας τους και μόνον. Η επίδειξη διαβατηρίου δεν είναι απαραίτητη και κακώς ζητείται από τα αρμόδια κρατικά όργανα στα συνόρα μας και τα αεροδρόμια. Στην πραγματικότητα αυτή προσαρμόζεται τώρα και η χώρα μας. Το υπουργείο Εσωτερικών προωθεί Προεδρικό Διάταγμα με το οποίο η αστυνομική ταυτότητα γίνεται ισότιμο ταξιδιωτικό έγγραφο με το διαβατήριο. Το δελτίο πρέπει να έχει εκδοθεί μέσα στην τελευταία δεκαετία και να περιέχει τα στοιχεία που επιτρέπουν τη διαπίστωση της ταυτότητας και της ιθαγένειας του κατόχου. Είχε προηγηθεί σχετική απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), η οποία εκδόθηκε με αφορμή συγκεκριμένο περιστατικό που έτυχε σε Έλληνα στη Γερμανία.

15 ΕΛΛΗΝΙΚΑ 3/3/91

